

Tobben met werkloosheid

THEMA: WERK EN ZINGEVING

Onder
Weg

Inspiratie
voor
reisgenoten

06 **OPINIE**

Werk of geen werk, het raakt je hele leven

Een kleine tien jaar geleden verloren veel mensen hun baan en konden talloze anderen geen werk vinden. Gelukkig is de arbeidsmarkt weer flink aangetrokken. Maar kan het zijn dat we daardoor, ook in de kerk, de vragen rond het vinden van passend werk uit het oog verliezen? Bert den Hertog – voorheen werkloos, nu pionier bij Stichting Encour – deelt zijn ervaringen met de doorwerking van werkloosheid.

10 **INTERVIEWS**

'Hij moet toch werken, hij moet meedoen!'

Nederland floreert. De economie groeit als kool. De koopkracht stijgt. De werkloosheid is sterk afgenomen. Het aantal banen neemt fors toe. Vreugde alom. Maar die vreugde is er nog niet voor jou. Jij sappelt noodgedwongen in een kleine job als zelfstandige. Of je leeft zonder betaald werk. Wat doet dat met je? Drie verhalen uit de praktijk: van iemand zonder betaald werk, van een onvrijwillig kleine zelfstandige en van een loopbaancoach.

20 **EYEOPENER**

Loslaten en vasthouden

Alles verandert en gaat voorbij. Daardoor kun je als mens soms verlangen naar hoe het vroeger was. Misschien ook wel in de kerk. Maar Jezus leert ons dat we het oude en vertrouwde los kunnen laten als we Hem maar blijven vasthouden. Hij is dezelfde tot in eeuwigheid.

28 **JEUGDWERK**

Houvast is je gezien weten

Van jeugdwerkers wordt verwacht dat ze een relatie aangaan met jongeren. Maar wat betekent dit eigenlijk, hoever gaat dat en hoe word je als jeugdwerker zelf gevoed? Dergelijke vragen staan centraal op de jeugdleidersconferentie van 2018, met het thema 'Hou vast'. Maar kunnen we jongeren wel houvast bieden?

24 **ONTMOETING**

'Mijn geloof is vaak een wangeloof'

De rugzak van predikant Gert Zomer (59) zit vol. Toch komt er elke keer weer wat bij. 'Mensen hebben het dan over de hand van God, maar op sommige momenten is die voor mij gehuld in een bokshandschoen.' Die moeite met God – daar is in de kerk te weinig aandacht voor, vindt Zomer. De gaten in ons geloof worden daar te makkelijk dichtgesmeerd met makkelijke antwoorden. Terwijl juist in die gaten een christelijk leven gestalte krijgt.

32 **OPINIE**

Hoe het gesprek over m/v de eenheid kan versterken

Volgens de Gkv-synode mogen vrouwen niet alleen de taken uitoefenen van predikanten en ouderlingen – ze mogen deze bediening nu officieel als ambtsdrager binnen de Gkv vervullen. Veel werk op het gebied van catechese, leidinggeven, pastoraat, diaconaat en eredienst werd al door vrouwen gedaan. Nu mogen ze dat ook als ambtsdrager doen, aldus de synode. De vraag is wat dit eigenlijk betekent. Hans Schaeffer doet een poging tot zelfreflectie.

14 **REPORTAGE**

Verder met werktuigbouwkunde of liever frietjes bakken?

Hoe belangrijk werk en carrière in Nederland zijn, blijkt uit de meest gebezigde kennismakingsvraag: wat doe je voor werk? Bij l'Abri in Eck en Wiel wordt die vraag niet gesteld. 'Laten we wel zijn, zoiets is erg ongemakkelijk voor iemand die tijdelijk of al langer geen baan heeft', zegt Henk Reitsema. 'Ik vraag liever: wat houdt je bezig?' Journalist Jan Kas bezocht l'Abri voor een reflectie op werk en zingeving.

EN VERDER:

- 4 **Praktijklokaal**
- 12 **Redactioneel**
- 17 **Nieuws**
- 17 **Colofon**
- 18 **Stimulans**
- 19 **Column Joost Smit**
- 27 **Column Roel Kuiper**

Stockbeelden: Marcos Mesa Sam Wordley/Shutterstock (pagina 1); Liz West/Wikimedia (pagina 4 boven); Joan Hall/Shutterstock (pagina 6-7); littlenySTOCK/Shutterstock (pagina 8-9); George Rudy/Shutterstock (pagina 10-11); KevinCarden/Lightstock (pagina 20); jacoblund/iStock (pagina 31).

Ik leef om te werken

Leef je om te werken of werk je om te leven? Tot voor kort hoefde ik niet lang na te denken over die vraag. Natuurlijk werk je om te leven. Werk is een soort noodzakelijk kwaad; met de opbrengst ervan kun je het nog een beetje leuk hebben. Want het leven is al moeilijk genoeg. Natuurlijk geef ik aan goede doelen, maar ik mag daarnaast toch genieten van de dingen van het leven? Dat zegt Prediker toch? Zwoegen en zweten en dan, als God het geeft, genieten.

Misschien is het voorgaande wel typisch de gedachtegang van iemand die nooit onvrijwillig werkloos is geweest. Uit de bijdragen in dit nummer blijkt in ieder geval dat het niet zo eenvoudig ligt. Werk ligt veel dichterbij je identiteit dan ik dacht. Ook Bijbels gezien. De mens is bedoeld als een soort bezig bij (maar dan niet 24/7) en dat schijnt op de nieuwe aarde ook weer de bedoeling te zijn. We hebben een soort ingeschapen gevoel dat we zinvol bezig willen zijn. Is het wellicht geen toeval dat Jezus het over werkers in de wijngaard heeft?

Misschien moeten we hierom maar niet meer zeggen: 'Ja, maar je identiteit ligt toch in Christus?' Dat zal waar wezen, maar tegelijk is het een doodoener. Luther wist het al. Als Christus morgen zou terugkomen, zou hij vandaag nog een appelboompje planten. Gewoon doorgaan met werken. Met je roeping. In welk beroep je ook geroepen bent. Waarbij beroep niet samenvalt met betaald werk.

Ik leef dus om te werken. Natuurlijk niet om een workaholic te worden. Vrije tijd en genieten mogen en moeten blijven staan. Maar ik leef wel om zinvol bezig te zijn, in Gods koninkrijk. Of dat nu is door betaald werk of door iets anders. In de wetenschap dat mijn inspanningen in de Heer niet tevergeefs zijn. Het mag mee naar de volgende ronde!

**Maarten van Loon (GKv),
redacteur *OnderWeg***

GKv Houten stelt privacyreglement op

Het ledenregister van de kerk: vroeger was het een houten bak met kaarten, beheerd door de scribe of iemand van het kerkelijk bureau, met de namen van gemeenteleden en data van geboorte, doop, belijdenis, huwelijk enzovoort. Later kwamen er gemeentegidsen en 'smoelenboeken' met nog meer informatie. En nog weer later werd het allemaal digitaal. Maar de vraag blijft: hoe ga je om met al die persoonlijke gegevens?

De ledengegevens zijn bedoeld voor intern gebruik, maar soms kan het misgaan en worden de adreslijsten of emaillijsten

gebruikt voor doelen waarvoor ze niet bestemd zijn. Toen dat in een buurgemeente gebeurde, nam de GKv Drachten-Nijega onlangs de radicale maatregel om de oude adreslijsten in te zamelen. De kerk zal voor vernietiging zorgen. Met wat weg is, kan niks verkeerd meer gebeuren.

In mei 2018 wordt er een nieuwe privacywet van kracht, waarin de richtlijnen in het kader van Europese regelgeving nog eens aangescherpt worden. Als een organisatie niet zorgvuldig met adresgegevens omgaat, kan er een boete volgen. De GKv Houten heeft met het oog op de nieuwe normen een privacyreglement opgesteld. Uit de toelichting: 'In dit reglement staat "limitatief" aangegeven wat we bijhouden en aan wie die gegevens verstrekt mogen worden. Dit betekent dat er niet méér mag worden vastgelegd en dat er niet méér met die gegevens gedaan mag worden dan in dit reglement is afgesproken.' In Houten zorgen ze ervoor dat:

- de gegevens zorgvuldig en veilig worden opgeslagen;
- alleen die gegevens worden opgeslagen waarover afspraken zijn gemaakt;
- transparant is wat er met gegevens gedaan kan en mag worden.

Of je ze nu op kaartjes of digitaal opslaat, de vraag blijft: hoe ga je om met al die persoonlijke gegevens?

Sommige informatie, zoals adressen, is voor alle kerkleden te bekijken. Andere gegevens kun je alleen inzien wanneer je daarvoor toestemming hebt. Opvallend in het Houtense reglement is de afspraak dat gegevens na iemands vertrek uit de gemeente vernietigd worden. Wie in het kader van stamboomonderzoek iets wil opzoeken over zijn voorouders kan tot nog toe terecht in oude doopboeken. Met dit soort privacyregelingen wordt dat op den duur een stuk lastiger.

Webtips

- www.steunpuntkerkenwerk.nl/privacygegevens
- autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/onderwerpen/avg-nieuwe-europese-privacywetgeving/algemene-informatie-avg
- www.onderwegonline.nl/5791-gkv-zuidlaren-hanteert-privacyreglement-kerkdiensten

Diversiteit in middagdiensten Dalfsen

Niet iedereen wordt op dezelfde manier gesticht door orgelspel, of door een band, of door een tooneelstukje, of door alleen maar psalmen. Daar moeten we eerlijk in zijn, mensen verschillen nu eenmaal. Maar waar de hartelijke wens er is om God te ontmoeten in de kerkdienst, daar mogen de vormen best eens opgeschud worden.' Met die woorden licht Martinus Bos vanuit het voorbereidingsteam het besluit toe om in vrijgemaakt Dalfsen per 1 januari de Vier-

deDienst in te stellen. Vanaf dat moment kennen de twee GKv's in Dalfsen twee soorten middagdiensten: een leerdienst, 's middags om 15.30 uur, en een avonddienst om 19.00 uur, waarin het accent meer ligt op vieren. Vandaar de naam VierdeDienst. Gemeenteleden kunnen kiezen welke dienst ze bezoeken. Wat kunnen ze 's avonds verwachten? Een laagdrempelige dienst om God en elkaar te ontmoeten, met inschakeling van veel mensen, jong en oud. 'Ontspannen,

Tijdens een VierdeDienst worden voor de begeleiding veel muzikanten op allerlei instrumenten ingezet.

maar wel eerbiedig. Toegankelijk, maar niet oppervlakkig. Misschien geldt dit wel voor elke dienst, maar in de avond-diensten willen we iets nadrukkelijker de vaste vormen – waar we zo aan gewend zijn – loslaten. Een paar voorbeelden: u ziet geen rijtje ouderlingen en diakenen meer binnenkomen (ze zijn er natuurlijk wel!); gewone gemeenteleden presenteren de dienst; er is veel variatie

in liederen- en psalmenkeuze; voor de begeleiding worden veel muzikanten op allerlei instrumenten ingezet; er is vaker ruimte voor een filmpje, een presentatie, een sololied, drama... Maar natuurlijk is er een preek, waarin de Bijbel opengaat. Er is gemeentezang, gebed, collecte.' Met deze VierdeDienst wil men in Dalfsen tegemoetkomen aan de diversiteit in geloofsbeleving onder de gemeenteleden.

>> *'In de avond-diensten willen we iets nadrukkelijker de vaste vormen loslaten'* <<

Kerkbestuur GKv Nijkerk-West ontlast kerkenraad

De GKv Nijkerk-West kent sinds kort naast ouderlingen en diakenen ook kerkbestuurders. Eén vrouw en drie mannen werden na verkiezing door de gemeente in een kerkdienst bevestigd. Het kerkbestuur is een nieuw orgaan naast de kerkenraad en de diaconie. In Nijkerk-West heeft men daarvoor gekozen om de organisatiestructuur te vereenvoudigen en slagvaardiger te maken en vooral om ervoor te zorgen dat de kerkenraad zich volledig kan focussen op zijn primaire taak, het geestelijk leidinggeven aan de gemeente. Het schrappen van hiërarchische lagen en het creëren van kortere lijnen moet daarbij helpen. Het kerkbestuur heeft volgens het in Nijkerk-West ontworpen bevestigingsformulier als taak de aansturing van alle werkvelden (jeugd, barmhartigheid, samenleven, mission, beheer en eredienst),

het beleid op organisatorisch en materieel terrein (zoals financiën, onroerend goed en het uitoefenen van de werkgeversrol) en de communicatie met de gemeente. De kersverse Nijkerkse kerkbestuurder Johan Walinga signaleert dat in andere kerken 'een moderamen, een kleine kerkenraad of een bestuurscommissie over dit soort zaken gaan, maar met veel minder eigen bevoegdheid, zodat de kerkenraad nog bij tal van beslissingen moet worden betrokken. Bij ons heeft het kerkbestuur veel ruimte om eigen beleid te ontwikkelen, eigen keuzes te maken, zelfstandig naar de gemeente te communiceren en de gemeente naar buiten te vertegenwoordigen.' Fiattering vooraf of instemming achteraf door de kerkenraad over zaken binnen het zeer ruime mandaat is niet nodig. Over de uitvoering hoeft slechts eenmaal per jaar verantwoording te wor-

De leden van het kerkbestuur van Nijkerk-West werden na verkiezing door de gemeente in een kerkdienst bevestigd. (beeld Erik Koning)

den afgelegd aan de kerkenraad. 'Dat betekent dat het kerkbestuur zelfstandig kan beslissen over zaken als VVB-verhoging, kerkbouw, samenwerking met andere kerken', aldus Walinga.

En verder

...is in Alkmaar in de GKv en de CGK/NGK een gebeds-app van start gegaan. Via de app kun je om voorbede voor jezelf of anderen vragen (in het laatste geval uiteraard na hun toestemming);
...krijgen de al lang bestaande contacten tussen de GKv en

de samenwerkingsgemeente CGK/NGK in Zoetermeer een nieuwe uitingsvorm in een leenkring: een groep leden van beide gemeenten die bereid zijn om elkaar spullen te lenen die je niet zo vaak gebruikt. De leenkring is ook bedoeld om de leden te helpen ontspullen.

Werk of geen werk, het raakt je hele leven

Een kleine tien jaar geleden verloren veel mensen hun baan en konden talloze anderen geen werk vinden. Gelukkig is de arbeidsmarkt weer flink aangetrokken. Maar kan het zijn dat we daardoor, ook in de kerk, de vragen rond het vinden van passend werk uit het oog verliezen? Bert den Hertog – voorheen werkloos, nu pionier bij Stichting Encour – deelt zijn ervaringen met de doorwerking van werkloosheid.

tekst **Bert den Hertog**

Dat werkloosheid in je financiën doorwerkt en de vraag oproept hoe je het best naar werk kunt zoeken, begrijpen we allemaal. Minder zicht hebben we op andere thema's die erbij komen kijken. Want de impact van werkloosheid is breder dan je misschien denkt. Ik heb die thema's in zeven categorieën onderverdeeld (zie het cirkeldiagram). Gezondheid bijvoorbeeld. Er is alle reden

om daar juist bij werkloosheid extra aandacht aan te besteden. Te vaak zie je dat iemands conditie of gezondheid achteruitgaat.

Je relaties kunnen ook onder druk komen te staan. Het dagelijkse contact met collega's en klanten valt weg en je bent veel meer thuis. Voor wie alleen woont, betekent dat minder contacten; voor wie deel uitmaakt van een gezin, betekent het al

gauw druk op het gezin. Toen ik zelf een tijd werkloos was, gingen mijn tienerkinderen zich aan me ergeren. 'Wat ben je negatief, pa. Waarom ga je niet weer aan het werk?'. Goede vragen, die ik mezelf ook stelde. Maar ook wel confronterend. Aandacht in de kerk kan op eenzelfde manier confronteren, maar kan ook heel ondersteunend zijn. Zo was er iemand die me zo aansprak dat ik me echt gezien

Werk zegt veel over onze identiteit. Werkloosheid betekent dus identiteitsverlies.

voelde: 'Ik kan je niet helpen, maar wat leeft er op het moment het meest bij je?' Contacten in de buurt of in je vriendenkring kunnen ook onder druk komen te staan. Op een verjaardagsfeestje weet je eigenlijk geen houding meer te vinden als anderen vragen hoe het met je gaat of wat je doet.

Zeker als je op een vervelende manier bent weggegaan bij je vorige werkgever, ligt op het geestelijke vlak een echte uitdaging. Hoe voorkom je dat je je wrok blijft koesteren?

Misschien wel het duidelijkst zijn de uitdagingen op psychisch vlak. Met de juiste houding en steun lukt het om positiviteit en optimisme vast te houden. Dat is niet

alleen belangrijk voor je kansen op werk, maar ook om het verlies van werk een plek te geven.

Een vraag naar je werk is ook een vraag naar je identiteit. Ben ik kapper, docent, directeur? Of ben ik allereerst echtgenoot, vader, vriend, kind van de Vader? Als ik het roer helemaal moet omgooien en heel ander werk ga doen, kan ik mezelf dan nog zijn?

Ten slotte zijn er de zingevingsvragen. Als dit zo uit mijn handen valt, waar heb ik het dan voor gedaan? En waar doe ik het nog voor? Wie hier een stevig antwoord op heeft, voelt dat doorwerken op alle andere terreinen.

Deze opsomming van gevolgen klinkt

misschien wat negatief, maar zo bedoel ik het niet. Op alle terreinen die ik noem zijn hoop, groei en herstel mogelijk.

Doffer

Werkloosheid maakt bij iedereen in grote lijnen dezelfde dingen los. Of je christen bent of niet maakt op dat punt niet zo veel uit.

De rol van het geloof zou ik op twee manieren benoemen. Allereerst met een vraag: hoe blijf je geloven in tijden van tegenslag (waar werkloosheid zeker onder valt)? Geloof in God kan troost geven, maar er kan ook boosheid loskomen. Je kunt boos zijn dat God het niet anders heeft geleid. Ten tweede: je kunt God bij al de genoemde terreinen betrekken.

Toen ik zelf werkloos werd, speelde mijn geloof tot mijn verrassing de eerste tijd eigenlijk helemaal geen grote rol. Mijn geloofsleven werd wat lauwer en doffer – eigenlijk net als mijn sociale en psychische leven. Ik bleek het nodig te hebben om door wat ik als mijn kracht ervaar heen te zakken. Ik ben sterk in het nemen en houden van de regie over mijzelf en dat bleek tegen me te werken. Het bleek ook eenvoudigweg niet waar te zijn. Ik moest loskomen van mijn drang om de regie over mijn leven

>>

Werk is met de schepping in ons gelegd. We ontvangen iets van de creativiteit en werklust van God.

te behouden. Pas toen ik alles losliet, kwam er ruimte voor iets nieuws. Het besef drong door dat ik dit niet kon oplossen, want ik kon mezelf geen werk geven. Dat maakte ruimte voor God: 'U moet me maar iets aanreiken, want ik weet het niet meer.' Ten diepste bepaalde mijn werkloosheid me bij de vraag: geloof ik dat God regeert? Vertrouw ik dat Hij zorgt? En geloof ik dat Hij een roeping heeft voor mijn leven? Als ik dagen had dat ik me daaraan kon overgeven, had ik het goed. Raakte ik dat kwijt, dan werd ik gestrest. De gevolgen en ervaringen van werkloosheid had ik graag willen missen, maar de lessen niet. Tegelijk realiseer ik me dat ik niet zo zeker weet hoe ik

zou reageren als ik weer werkloos zou raken...

Smeedwerk

Door mijn werk als pionier bij de Stichting Encour (zie kader) ben ik structureler en systematischer betrokken geraakt bij de vragen rond werkloosheid en de zingeving vanuit het christelijk geloof. Ik zie steeds meer hoe rijk de Bijbel spreekt over ons werk in Gods plan en zou willen dat daar in de kerk en de theologie meer aandacht voor komt. Ik ben dan ook blij dat we dit terrein bij Encour aan het verkennen zijn, in samenwerking met de pioniersplek Centrum voor Geloof en Werk van de PKN.

God is schepper. In Genesis 1 gaat Hij aan het werk en Jezus zegt in het Nieuwe Testament dat de Vader steeds is blijven werken om de schepping te onderhouden. Wij mensen ontvangen iets van die creativiteit en werklust van God. Hij wilde immers met de mens de aarde regeren. '*Work is worship.*' Kijk naar Oholiab en Besaleël (Exodus 31). God zegt dat Hij hun uitzonderlijke talenten heeft gegeven om onder meer

het smeedwerk voor de tabernakel te kunnen maken. Werk zegt alleen al om die reden veel over onze identiteit. En werkloosheid betekent dus identiteitsverlies.

We hebben veel aspecten van arbeid uit het oog verloren, onder meer door het gebrek aan verkondiging rond dit thema. Hier is echt een wereld te winnen. Pastoraal, maar ook missionair, met een praktische boodschap waarmee we onze omgeving tot zegen kunnen zijn. De Bijbel heeft ons op dit gebied zo veel te vertellen. Denk aan Gods schepingsdoel en de rentmeesteropdracht in Genesis 1, het werk in het paradijs in Genesis 2, de uitgebluste Elia die de zin van zijn werk betwijfelt, het gebed van Psalm 90 ('het werk van onze hand, bevestig dat'), Paulus die zich bezint op de vruchteloosheid van het bestaan (Romeinen 8:18-30) en Openbaring 21, waarin de volken hoogtepunten van hun werk mogen inbrengen in het nieuwe Jeruzalem: 'En de volken zullen bij haar licht wandelen en de koningen der aarde brengen hun heerlijkheid in haar.' Werk – het koesteren en tot haar recht laten komen van Gods schepping, in al haar facetten – is dus een hoge roeping. En niet alleen een roeping, het is met de schepping in ons gelegd. Het is dan ook geen wonder dat de mens het verlies van werk of teleurstelling in zijn werk ervaart als een groot, diepgevoeld gemis.

Herschappen

Het zweet, de dorens en de distels uit Genesis 3 hebben ook hun plaats in Gods plan. Ze bepalen ons erbij dat het leven zonder de voldoening van werk, zonder de zegen op werk, niet compleet is. De vloek op het werk is er om met de schepping die het uitschreeuwt (Romeinen 8) mee te roepen om de voltooiing, de herschepping, de wederkomst. Anders dan mensen wel denken, zullen we op de nieuwe aarde niet zonder werk

>> De lessen van werkloosheid had ik niet willen missen <<

zitten. Maar ook het werk zal harschapen worden. Het zweet, de dorens en de distels verdwijnen en ons werk zal tot zijn doel komen: het ontplooiën en beheren van de nieuwe aarde. Toen ik werkloos werd, liep ik vast op de dagelijkse praktijk. Die is weerbarstig; dorens en distels. Solliciteren is niet eenvoudig. En er is de laatste jaren veel veranderd. De arbeidsmarkt is ingewikkeld en dat werkt door in de verhoudingen op de werkvloer, in de relaties tussen opdrachtgevers en klanten en vooral ook in het zoeken van werk.

80 procent van de mensen vindt inmiddels een baan via een netwerk, niet via een sollicitatie. De rol van arbeidsbureaus en arbeidsbemiddelaars is kleiner

>> Tobben met werkloosheid is uitputtender dan hard werken <<

geworden. Ze worden verdrongen door netwerken. Denk aan netwerksites als LinkedIn, maar ook aan jeugdvrienden, klanten en collega's van jaren geleden, familie en kerkelijke gemeenten. Die verschuiving naar het informele netwerk is een voordeel voor communicatieve mensen. Maar wie introvert of minder handig met de computer is, komt gemakkelijk aan de kant te staan. Wat dat laatste betreft: vergis je niet, er bestaat veel verborgen 'digibetisme'. Een grote groep mensen kan niet soepel met computers of sociale mediasites omgaan.

Ongenadig

In vergelijking met een paar jaar geleden is de arbeidsmarkt sterk aangetrokken. Maar al zijn er veel vacatures, er

is een grote mismatch met het aanbod. Als je eenmaal uit het werkzame leven bent en routine en discipline kwijtraakt, komen zowel betaald werk als vrijwilligerswerk op grote afstand te staan. Je hebt dan echt een maatje nodig die met je optrekt.

Denk ook niet dat werkloosheid ontspanning is. Het klinkt tegenstrijdig, maar tobben met werkloosheid is uitputtender dan hard werken. Het grootste verschil is dat mijn hoofd na een dag werken veel leger is. Toen ik weer werk had en zelfs fors overwerkte, kwam ik uitgeruster thuis dan in de weken dat ik keihard solliciteerde.

Het zwaarste aan werkloosheid is dat er geen punt op de horizon staat. Je weet niet hoe lang het duurt en hoe diep het zal gaan. Tegelijk word je door de overheid teruggeworpen op zelfredzaamheid. Dat is geen woord van de Bijbel, maar van onze cultuur. In plaats van op zelfredzaamheid zou je moeten worden teruggeworpen op verantwoordelijkheid en rentmeesterschap. Zelfredzaamheid is uiteindelijk ongenadig, het duwt je terug in het zweet en de distels van Genesis 3.

Hier ligt een grote pastorale taak voor de kerken. We bidden al eeuwenlang voor zieken, maar veel minder voor vragen rond arbeid. Naast een pastorale taak is het thema zin en werk een uitermate missionaire zaak, omdat je de liefde van Christus hier op een heel praktische en toegankelijke manier kunt laten zien. De NGK Amersfoort-Noord biedt al een aantal jaren een jobgroep aan mensen in de wijk aan. Langs die weg zijn al zeventig mensen van kwetsbaarheid naar kracht geholpen.

Bert den Hertog was onder meer gemeentestichter in Amersfoort-Vathorst en directeur van IFES Nederland. Na een periode van werkloosheid werd hij in 2014 directeur van Stichting Encour. Daar is hij nu als pionier actief.

Stichting Encour werd in 2008 opgericht door Peter Briscoe als Nederlandse afdeling van Compass. Encour leert mensen Bijbels om te gaan met geld en te leven vanuit *generosity*. Encour was één van de initiatiefnemers van Schuldhulpmaatje, dat in 2015 verzelfstandigd werd. Een nieuw concept is Jobhulpmaatje, dat werkzoekenden helpt die op grote afstand van de arbeidsmarkt staan. Met ingang van 2017 is ook dit initiatief verzelfstandigd. Daarmee is Encour terug bij haar roots: hoe kun je Jezus volgen met je geld en met je werk?

Leestips

Tim Keller, *Goed werk. Ons dagelijks werk en Gods plan voor de wereld*, Franker (Van Wijnen), 2013.

Ken Costa, *Carrière met God. Elke dag met zinnig je werk doen*, Driebergen-Rijsenburg (Alpha Nederland), 2008.

Larry Burkett, *Het Boek in bedrijf*, Heerenveen (Barnabas), 2011.

Richard Bolles, *Welke kleur heeft jouw parachute?*, Amsterdam (Nieuwezijds B.V.), 2011. Bolles is een Amerikaanse, christelijke loopbaanadviseur. Het boek geeft veel praktische tips over werk vinden, maar er staat ook een verdiepend hoofdstuk in over roeping vanuit Bijbels perspectief. Een aanrader!

Webtips

Wil je als kerk iets met werk? Neem contact op met Jobhulpmaatje (jobhulpmaatje.nl) of zoek een JobGroup bij jou in de buurt. Zie ook www.gelooftenwerk.nl.

Het boekje *Mooi werk* van Ben Tiggelaar is gratis te downloaden via www.tiggelaar.nl/shop/nieuw-mooi-werk.

'Hij moet
toch werken,
hij moet
meedoen!'

tekst Leendert de Jong

Nederland floreert. De economie groeit als kool. De koopkracht stijgt. De werkloosheid is sterk afgenomen. Het aantal banen neemt fors toe. Vreugde alom. Maar die vreugde is er nog niet voor jou. Jij sappelt noodgedwongen in een kleine job als zelfstandige. Of je leeft zonder betaald werk. Wat doet dat met je? Hoe reageren anderen? Hoe ga je hiermee om? Drie verhalen uit de praktijk: van iemand zonder betaald werk, van een onvrijwillig kleine zelfstandige en van een loopbaancoach.

Werkloos

Bjorn Lous. 30 jaar. Trouwde in 2017. Deed in Tilburg een bachelor internationale economie en haalde in Wageningen zijn master internationale ontwikkelingsstudies.

'Toen ik in 2010 klaar was in Wageningen, was het in Nederland crisis. Die was ook merkbaar in de ontwikkelingssector, waar ik graag aan de slag wilde. Ik heb een aantal keren gesolliciteerd, maar niets lukte.'

Terwijl je twee studies achter de rug had?

'Ja. Ik heb er toen voor gekozen om iets als vrijwilliger te gaan doen. Ik ben drie maanden in Israël geweest, binnen het zogenoemde Baanbrekersprogramma van Near East Ministries. Ik heb in een Israëlische gaarkeuken gewerkt en voedselpakketten ingepakt. Er was ook gelegenheid voor een trip naar Egypte. De omstandigheden en de mensen daar, en ook de contacten met Palestijnen, stimuleerden mij om in de ontwikkelingssector aan het werk te gaan.'

Je komt terug in Nederland. Wat doe je dan?

'Ik heb veel gesolliciteerd, onder meer bij Buitenlandse Zaken en Clingendael. Vaak kwam ik best ver in de procedure, maar dan lukte het net niet. Intussen was ik actief geworden bij Perspectief, de ChristenUnie-jongerenorganisatie. Ik heb ook stage gelopen bij Mensen met een Missie, een ontwikkelingsorganisatie die voortkomt uit de Rooms-Katholieke Kerk. Zij willen jongeren een kans geven met een traineeship. Dit klikte. Zij hebben mij een halfjaar uitgezonden naar Zuid-Soedan; ik gaf daar trainingen, onder meer over hoe je als lokale organisatie een projectaanvraag doet.'

Nu worden stages meestal niet echt vergoed. Waar leefde je van?

'Ik ben een tijdje in de bijstand geweest. Dat ging moeizaam. Vaak was de ambtelijke reactie: "Jij bent jong, je

moet werk kunnen vinden." Bovendien sloten informatiebijeenkomsten waar ik naartoe moest meestal niet aan bij mijn interesse en opleiding. Later heb ik, ook omdat mijn ouders mij konden en wilden helpen, geen bijstand meer geprobeerd. Ik ben toen begonnen met een promotieonderzoek. Ik werd daar eerst niet voor betaald, maar ik kreeg wel begeleiding van een hoogleraar. Het onderzoeksthema is inkomensongelijkheid en dan vooral de relatie tussen inkomen en geluk. De vooronderstelling is dat zo'n relatie er is; punt van onderzoek is hoe die precies loopt en welke andere zaken wellicht ook een rol spelen.'

Voor jezelf sprekend: is die relatie tussen inkomen en geluk er?

'Nee, niet in die zin dat mijn persoonlijke geluk er afhankelijk van is. Om je heen voel je dat mensen denken: hij moet toch werken, hij moet meedoen. Zoiets geeft druk en dat is moeilijk. Maar voor mij zit geluk, het gevoel van eigenwaarde niet in betaald werk.'

Gek eigenlijk, die link in onze samenleving tussen meetellen en betaald werk.

'Vanuit de studie kan ik die link wel verklaren. Al zo'n dertig jaar is de overheersende visie dat je als mens zelfredzaam moet zijn. Dat je als individu zelf verantwoordelijk bent voor je loopbaan. De gedachte is: je kunt het maken, als je er maar voor inzet! Het idee dat je hier ook als samenleving een verantwoordelijkheid in draagt, is veel minder sterk. De gedachte is vooral: individu, zoek het maar uit!'

Waar ligt jouw gevoel van eigenwaarde?

'In wie ik ben, in hoe God mij gemaakt heeft. Er is zo veel meer dan betaald

Bjorn Lous: 'Er is zo veel meer dan betaald werk, er is zo veel meer dan alleen geld.'

werk, er is zo veel meer dan alleen geld. Neem alle dingen die ik, werkloos, in de afgelopen jaren mocht meemaken: de tijd in Israël, het verblijf in Egypte, de maanden in Soedan, het andere vrijwilligerswerk. Ook dat zijn voetstappen op het pad dat God mij laat gaan.'

Je bent nu zo'n drie jaar bezig met je promotieonderzoek. Stel dat je over anderhalf jaar klaar bent, wat dan?

'Dat is moeilijk te zeggen. De kans om in de academische wereld aan de slag te gaan, is niet groot. Ik ga contact zoeken met ontwikkelingsorganisaties. Ook nu al probeer ik netwerken op te bouwen, zeker ook richting organisaties die werken op het speelveld tussen politiek/samenleving en de wetenschap.'

Stel dat werk ook dan nog op zich laat wachten...

'Dan is dat het pad dat God met mij wil lopen. Ook dan is er tijd voor andere, heel zinvolle dingen. Betaald werk mag en kan niet dé norm zijn voor het leven, voor geluk, voor je eigenwaarde.'

Reuzen

'Wij staan op de schouders van reuzen.' Met die woorden begon Carola Schouten een week of wat terug haar toespraak op het partijcongres van de ChristenUnie. Ze noemde daarbij de namen van de oud-politici Meindert Leerling en Gert Schutte en bedankte hen voor wat zij als voortrekkers voor de christelijke politiek in Nederland hebben betekend. In de dagen daarna dacht ik: wat zijn de reuzen op wier schouders ik sta en op wier werk ik probeer voort te bouwen?

Zo'n reus is voor mij Kees Huizinga, geboren in 1927, gestorven in 2003. Een Friese ondernemer, actief in het gereformeerde jeugdwerk, de christelijke politiek en de visievorming op diaconaal gebied, een fijnzinnige columnist in het blad *Koers* en schrijver van het mooiste boekje dat ik ken 'over ziek zijn en beter worden, sterven en opstaan in de Bijbel': *Het beste komt nog*. Maar voor mij is Kees Huizinga vooral de wijze architect van de NGK-kerkorde.

>> Woorden uit 1978, actueel in 2017 <<

Toen er veertig jaar geleden fel gedebatteerd werd over de vraag of er landelijk niet te veel bindende regels kwamen, hield hij de kerken voor: 'Juist omdat wij weten zondige, gebrekkige en beperkte mensen te zijn, is het goed dat wij ons aan elkaar verbinden door regels te stellen in het onderlinge verkeer: regels die wij in vrijheid aanvaarden. De idee dat het zonder zulke regels wel goed gaat, is een illusie: ons hoogmoedig hart vindt altijd zijn wegen. Waar geen duidelijke en omschreven regels zijn, liggen die wegen onder de oppervlakte, je kunt ze veel minder zien en de gang van hen die ze gaan, is veel minder controleerbaar. Informele dwang is erger dan formele: je kunt je er niet tegen verzetten, want je mist de aangrijpingspunten om de ander te wijzen op wat gelden mocht als over-eengekomen recht en plicht.' Woorden uit 1978, actueel in 2017. Wie waarschuwt tegen landelijke overheersing wordt door Huizinga op het gevaar van plaatselijke dwingelandij gewezen: 'Is het te veel gezegd dat gevoelige kinderen van God geleden hebben onder de gebrekkige regering van eigengereide en beperkte kerkenraden? Verdriet gehad hebben van een eenzijdige – dat is bijna hetzelfde als uniforme – en de ruimte van Gods Woord beperkende prediking?'

Kees Kraaijenoord zingt: 'Wij zijn omringd door zo veel helden, die ons voor zijn gegaan. Nu geven wij niet op. Het zijn de schouders waarop wij mogen staan.'
Anno 2017 sta ik op de schouders van die andere Kees, die grote kleine in het koninkrijk. Sprekend nadat hij gestorven is.

**Ad de Boer (NGK),
hoofdredacteur *OnderWeg***

Kleine zelfstandige, maar niet vrijwillig

**Irene Postma. 55 jaar. Alleenstaand.
Was jarenlang schaatsjournalist. Kreeg met
hartproblemen te maken, geeft nu pianolessen.**

Waar ligt bij jou de link met het thema werkloosheid?

'Ik ben in de sportjournalistiek gerold bij het *Nederlands Dagblad*. Die baan ben ik door een reorganisatie kwijtgeraakt. Ook eerder was ik al werkloos geweest. Daarna rolde ik in een schaatsblad, dat failliet ging. Toen dacht ik: nu moet ik creatief zijn, nu moet ik keuzes maken. Ik hoorde een preek over de tekst waarin twee werkers opgeroepen worden de wijngaard in te gaan. De ene zei ja, maar hij ging niet, de andere zei nee en ging wel. Ik dacht: ik moet gáán. Als God voor mij een taak heeft in de schaatsjournalistiek – zoals ik dacht – dan geldt dat los van of iemand betaalt of niet. Dus ging ik. Niet om alleen aan verslaggeving te doen, maar vooral om met schaatsers contact te hebben en hen te bemoedigen.'

Maar je moet toch ergens van kunnen leven?

'Klopt. Het was eerst zoeken: wil er iemand betalen voor kopij? Soms lukte dat. Daarna ben ik een eigen blad begonnen dat na tien jaar moest stoppen. Maar in dat alles redde ik het niet zonder gebed, zonder de vraag of God het voortouw wilde nemen. En God hééft mij gebruikt, bleek ook uit de reacties van de schaatsers die ik sprak. Ik was mij er steeds van bewust ambassadeur van Christus in de schaatswereld te zijn.'

In feite werk je dus als 'gedwongen' zzp'er?

'Ja, zeker na enkele hartoperaties kan ik weinig. Ik geef nu vooral pianoles. Maar God dwingt niet. Steeds zag en zie ik God als mijn werkgever. Dus ben ik niet zonder werk. Dat is ook boeiend: je laat je door God leiden, je doet dingen, en je ervaart rust. Het is immers zijn verantwoordelijkheid!'

De buitenwereld zal daar iets anders tegenaan kijken. Betaald werk is de norm.

'Ja. Maar wat maakt dat uit, hoe mensen ernaar

Loopbaancoach

Tjeerd van Dam. 46 jaar. Mede-eigenaar van een bedrijf dat gespecialiseerd is in loopbaanbegeleiding: tijdens het werk, bij re-integratie en ook als er sprake is van werkloosheid.

Tjeerd van Dam: 'Denk goed na over wat je wilt en vraag je af of dat reëel is en hoe je het kunt bereiken.'

Evenzogoed is de overheersende gedachte: betaald werk is de norm.

'Ja. Maar dan wil ik zeggen: kijk eens naar de betekenis van de naam van God. Die is: Ik ben, niet: Ik doe. Terwijl God grote dingen kan doen en ook doet! De les hierin voor ons is om niet te veel te focussen op wat je *doet*. God kijkt naar wie wij *zijn*. Dus ga op zoek naar je bestemming, niet naar je baan.'

En dat betekent concreet?

'Richt je naast het zoeken van een betaalde baan op activiteiten waar je echt van betekenis kunt zijn. Wij mogen ons met onze gaven en talenten verbinden aan Gods liefde voor deze wereld. Onze roeping hangt samen met betaald werk, maar die twee zijn niet hetzelfde. Ik hoorde bijvoorbeeld van een werkzoekende dat hij vrijwilligerswerk deed onder daklozen. Hij kon van betekenis zijn, het zelfvertrouwen nam toe en dat hielp hem bij het solliciteren. Het mes snijdt aan twee kanten.'

kijken? Ik heb niets te klagen. En ik wil mij niet laten leiden door de huidige norm. In alle jaren dat ik werkloos was, ontdekte ik: als je werkt, heb je geen tijd om andere dingen te doen; als je niet werkt en je hebt er tijd voor, heb je geen geld. Maar is dat zo erg? Geen mens is waardeloos, ieder mens kan iets, ook als ruime financiële middelen ontbreken.'

Wat is 'iets' voor jou?

'Tijd nemen voor God. Zijn stem leren verstaan. Hem vragen wat je vandaag moet doen. Ik hoop dat veel mensen dit doen, dat ze zo willen leven. Zodat ze merken dat Hij hen elke dag kan gebruiken voor

>> 'Steeds zag en zie ik God als mijn werkgever' <<

iets, wat dan ook, of dit nu betaald wordt of niet. Jij bent van Hem. Je bent er voor Hem. Zelfs als je door het ontbreken van werk of door beperkingen door ziekte een hele dag niemand ziet, kan God zich steeds verheugen in het samenzijn met jou. En jij mag je daarin ook verheugen!'

Irene Postma: 'Ik was mij er steeds van bewust ambassadeur van Christus in de schaatswereld te zijn.'

Welke impact heeft het ontbreken van betaald werk op mensen?

'Wij merken dat mensen in zo'n situatie op zichzelf teruggeworpen worden. Dat is al het geval als de arbeidsrelatie korter geduurd heeft, maar geldt nog veel sterker als mensen ergens lang gewerkt hebben. Dan missen zij het werk zelf, de collega's, een hele structuur van leven.'

Waar dan nog reacties van anderen bijkomen: zomaar lees je dat mensen een soort uitsluiting ervaren.

'Ja, dat herken ik. Neem de vraag die zo vaak gesteld wordt: wat doe je in het dagelijkse leven? Als je antwoordt: "Ik ben werkzoekend", dan merk je bij de vragensteller vaak iets van: okay, dan ben je niet zo interessant. Onterecht natuurlijk. Zoiets hakt erin! Het lijkt Amerika wel: als je geen succes hebt, dan ligt het aan jezelf. Het voorgaande wil overigens niet zeggen dat wij niet naar de persoon zelf kijken: het kan zijn dat er ook bij hem of haar ontwikkelpunten liggen.'

Welke tips geven jullie aan mensen die met werkloosheid te maken hebben?

Wat is wijs om te doen?

'In hoofdzaak twee dingen. Eén: denk goed na over wat je wilt en vraag je af of dat reëel is en hoe je het kunt bereiken. Twee, en dan gebruik ik een wat vreemde uitdrukking: praat positief rond. Zeg niet op een negatieve toon: "Ik zit zonder werk", geef aan: "Ik ben op zoek naar werk; heb jij misschien tips waar ik mee verder kan?" Het is opvallend dat het Chinese woord voor crisis voor twee dingen staat: gevaar én kans. Dat zeggen wij ook tegen mensen: kijk naar andere, nieuwe mogelijkheden en focus daarop!'

Leendert de Jong (GKv) is hoofdredacteur van *OnderWeg*.

Verder met werktuigbouwkunde of liever frietjes bakken?

‘Wat doe jij voor werk? Die vraag stel ik nooit bij een kennismaking.’
Reflecteren op werk en zingeving bij l’Abri.

tekst **Jan Kas** beeld **Jaco Klamer**

David is er nog niet uit. Doorgaan in het vakgebied dat hij nu al zo’n tien jaar kent of een totaal andere weg inslaan? Hij denkt erover na te midden van de Betuwse fruitbomen, in het bezinningscentrum van l’Abri in Eck en Wiel, waar hij enkele maanden meeloopt. Vanochtend praatte hij weer even bij met Henk Reitsema, stafmedewerker van l’Abri en deze weken zijn persoonlijk begeleider. Over keuzes maken met je hart ging het gesprek.

‘Wiskunde en natuurkunde, die vakken lagen me in het voortgezet onderwijs het best’, vertelt David (30) later op de morgen in de huiskamer van l’Abri. ‘Ik heb nooit een goede beroepskeuze gemaakt. Voor een vervolgstudie ben ik de techniek maar ingegaan: werktuigbouwkunde in Delft. Een gameverslaving was er mede de oorzaak van dat ik die opleiding niet afmaakte. Dan maar een tandje lager: hbo werktuigkunde. Dan had ik in elk geval een papertje. Zo heel bewust bezon ik me er niet op. Die hbo-studie lukte wel.’

Twee jaar werkte David bij een ingenieursbureau. ‘Gaandeweg ontdekte ik dat dit het niet was voor mij. Ik was voornamelijk bezig met analyses voor kostenreductie. Hoe maak je een machine goedkoper met ander materiaal? Ik miste de fundamentele wis- en natuurkunde. Als ingenieur kan ik goed verdienen, maar het werk motiveerde mij niet.’

David overweegt nu als docent wis- en natuurkunde het onderwijs in te gaan. ‘Kennis overdragen vond ik altijd al leuk. Inmiddels zit ik tussen premaster en master in. Ergens voel ik toch de angst: is dit de goede afslag? De laatste jaren

heb ik ontdekt dat mijn hart harder klopt als ik met mensen praat over God. Misschien moet ik iets op het raakvlak van filosofie en theologie gaan doen.’ Glimlachend: ‘Frietjes bakken lijkt me trouwens ook wel wat.’

Hollen

‘Jonge werkenden als David zien we de laatste jaren verhoudingsgewijs veel bij l’Abri’, zegt Henk Reitsema. ‘Onze indruk is dat op wat latere leeftijd knopen worden doorgesneden voor de grote verbintenissen in het leven: dit is echt wat ik ga doen. Of: ik wil niet langer alleen maar rondshop-

>> ‘Ergens voel ik toch de angst: is dit de goede afslag?’ <<

pen, ik wil voor langere tijd bij een kerk betrokken zijn. De gemiddelde huwelijksleeftijd ligt ook fors boven de 30 jaar.’ Reitsema heeft er een verklaring voor. ‘Onze wereld is complexer geworden. Er zijn veel meer prikkels en mogelijkheden, met alle keuzestress van dien. Het proces om je ergens echt aan te geven is moeizamer geworden. We denken dat we heel veel moeten beleven, we hollen wat langer rond om allerlei ervaringen op te doen. Daardoor zijn veel jonge mensen tegenwoordig minder makkelijk tevreden met een

Henk Reitsema (rechts) ontvangt bij l'Abri de laatste jaren veel jonge werkenden, onder wie David (tweede van rechts).

specifieke setting, met een specifieke partner, een specifieke baan. Levensbeschouwelijke vragen komen vaak pas echt bovendrijven als mensen vast werk krijgen. Waar doe ik het voor? En waarom?’

Jongvolwassenen worden ook meer ‘geleefd’, aldus Reitsema. ‘Eerst is er de druk om binnen de tijd van de studiefinanciering de opleiding af te ronden, daarna het rondkijken voor een passende werkplek. Het rolt allemaal door. Er is weinig gelegenheid om te reflecteren. Dat zoeken naar verdieping, eigenlijk naar zichzelf, komt later. Waar sta ik in de wereld, wat geloof ik, wat wil ik? Identiteit speelt dan een grote rol.’

‘Toen ik ruim twintig jaar geleden bij l'Abri begon, was de vraag voor veel mensen: wie ben ik? Nu wordt vaak een andere vraag gesteld: wat ben ik?’ Reitsema constateert dat de identiteitsvraag fundamenteeler is geworden. ‘De nieuwe generatie gaat zichzelf bijna als een toeschouwer zien in een digitale wereld waarin je altijd bezig bent met fotootjes en selfies en het managen van je identiteit: hoe kijkt een ander hiernaar? De Facebookpagina en het LinkedInprofiel zijn heel bepalend. En hoe past je baan daarin? Vergeet niet de stress van mensen van eind twintig, begin dertig. Voortdurend spiegelen ze zich aan de digitale

projecties van anderen. “Mijn vrienden zijn elk weekend aan het skiën, en ik dan?” Dat is altijd een ongelijke strijd, want niemand toont in zijn profiel echt evenwichtig de mindere en donkere kanten van zichzelf.’

Ongemakkelijk

Reitsema ontmoet ze bij l'Abri: ‘Jonge werkenden als David, die een nieuwe richting willen omdat ze hun werk niet zo zinvol vinden, maar ook oudere werknemers die ontwaken en denken: verdraaid, ik heb me laten leven in plaats van actief te leven. Je kunt een workaholic zijn en in een midlifecrisis belanden doordat je je identiteit erg in je werk zocht en nu ontdekt dat er andere categorieën in het leven zijn die duurzamer zijn. Een burn-out kan op alle leeftijden optreden. Bijna altijd is er een relationele component. Een mens kan onverstoortbaar hard werken als er waardering en voldoening is. Maar het kaartenhuis klappt in elkaar als je én hard werkt én slechts kritiek oogst of afgewezen wordt. Als dan ook nog onverwerkte zaken uit het verleden bovenkomen... Of je had een leuke baan en kon goed opschieten met collega's, maar plotseling sta je door een reorganisatie op straat. Vijftigers hebben dan de zorg: ik heb allerlei ervaring, maar wie wil me nog?’

>>

David vindt corvee niet erg. 'Zo ondervind je of praktisch werk je wellicht ook ligt.'

Hoe belangrijk werk en carrière in Nederland zijn, blijkt uit de meest gebezigde kennismakingsvraag: wat doe je voor werk? Reitsema herkent dat. 'Dat vraag ik dus nooit. Laten we wel zijn, zoiets is erg ongemakkelijk voor iemand die tijdelijk of al langer geen baan heeft: "Ja, maar ik ben bezig, aan het zoeken, ik doe wat vrijwilligerswerk om het ritme erin te houden", enzovoort. Vraag je naar iemands passies, dan krijg je een ander gesprek. Ik vraag: wat houdt je bezig? "How do you do?" is in Nederland "What do you do?" geworden. Ik groeide op in Zuid-Afrika. Mijn ouders werkten in de zending onder de Zoeloes. De eerste vraag daar is: van wie ben je er één, uit welke familie kom je? Onze prioritering laat zien hoezeer we een individualistische cultuur zijn. Voor ons is belangrijk wat je zelf presteert.'

Leugen

Veel gesprekken bij l'Abri over werk komen uit op zinging. Reitsema: 'Wat doen we met de tijd die ons op aarde gegeven wordt? De meesten van ons leven niet om te werken. Ze willen een baan om te leven, om ook van tijd tot tijd op vakantie te kunnen gaan. In de praktijk wordt ons bestaan echter vaak overheerst door ons werk en ploffen we 's avonds uitgeput op de bank neer. We hebben weinig tijd en lucht meer voor vrijwilligerswerk in de kerk of bij de sportclub. Is het werk dat ik doe zinvol? Die vraag probeer ik wel aan te wakkeren, als ik eerlijk ben. De gemiddelde jobcoach besteedt te veel tijd aan competenties en vaardigheden, en te weinig tijd aan hoe je iets doet.

Veel mensen zijn aardig flexibel. Wie geleerd heeft te leren en een beetje bij de tijd is, kan veel functies prima vervul-

len, soms na wat bijscholing. De maatschappij leert ons daarentegen, en dat is een leugen, dat je precies op de juiste plek moet zijn waar jouw spectaculaire talenten helemaal uit de verf komen. Volgens mij is veel belangrijker met welke instelling je je werk doet. Met je hart of niet? De mooie dubbelzinnigheid van het woord "zin" in het Nederlands leert ons wat. Natuurlijk speelt mee of je over vaardigheden voor bepaald werk beschikt, maar als je zin hebt in iets, stel je je ook weinig vragen over de zin ervan. Die dient zich vanzelf aan. Zeker als anderen het waarderen en je zelf het gevoel hebt dat je je creatieve ei kwijt kunt.'

Corvee

Bij l'Abri wordt veel gepraat en nagedacht. 'Maar we zijn niet alleen met ons hoofd bezig', corrigeert Reitsema. "s Middags heeft iedereen corvee. Dan worden er appelboompjes gesnoeid, wordt het huis geschilderd, hout gehaald voor de open haard en het avondeten klaargemaakt. Gasten leren zo ook werken. Ik zie het bijvoorbeeld bij mensen die we eropuit sturen om bramen te plukken. Dat is niet de leukste klus. De struiken prikken en het is saai herhaalwerk.

>> 'Niemand toont in zijn profiel echt de mindere en donkere kanten van zichzelf' <<

Soms komen ze terug met een bakje dat niet eens gevuld is. Maar als ze zien dat die bramen in een lekkere cake verwerkt worden en als anderen dan zeggen: "Wat heerlijk, dank je wel", dan groeit het vermogen om de volgende keer nog een tandje bij te zetten. Inspanning voelt soms niet direct prettig aan, maar kan dat wel zijn door de vruchten ervan.'

David vindt corvee niet erg. 'Zo ondervind je of praktisch werk je wellicht ook ligt.' Hij helpt nu nieuwe leidingen voor een badkamer aanleggen. 'Daar hebben ze hier weer jaren plezier van. Al doende leer je zo mensen op een andere manier kennen dan alleen in gesprekken. Ik ontdek bovendien dat werken met je handen erg zinvol kan zijn. In de keuken eten bereiden voor de groep is ook aardig werk. Ik zie mezelf dat wel doen. Niet dat de beslissing hier zal vallen, maar misschien word ik wel kok. Of begin ik inderdaad een frietkraam. Dat kon weleens een serieuze optie zijn.'

Jan Kas is freelance journalist.

GKv-synode wil studie homoseksualiteit

De GKv-synode heeft op zijn laatste zittingsdag besloten een studiedeputaatschap homoseksualiteit in te stellen.

Dat moet zich bezighouden met de vraag of de klassieke kerkelijke benadering van homoseksualiteit, waarin homoseksuele relaties worden afgewezen, moet worden bijgesteld. De intentie is om bij die studie ook leden van de NGK en de CGK te betrekken.

De synode vroeg de plaatselijke gemeenten om bij de omgang met homo's rekening te houden met het onder druk staan van die klassieke visie en met de vele nog onbeantwoorde vragen rond homoseksualiteit. De synode deed een beroep op de kerken om voorzichtig en liefdevol om te gaan met kerkleden die een homoseksuele relatie hebben en terughoudend te zijn om hen uit te sluiten van het avondmaal.

Aanleiding voor het synodebesluit was de vraag van de classis Hardenberg of er voor homoseksueel samenlevende kerkleden een volwaardige plaats in de kerk is. Volgens de classis laten de Bijbelse gegevens geen ruimte voor homoseksuele intimiteit. Tegelijk loopt de classis er tegen aan dat de homoseksueel geïntereerde mens die God liefheeft in de Bijbel niet lijkt voor te komen, terwijl de realiteit is 'dat we homoseksuele broeders en zusters die de Here oprecht liefhebben wel in de kerk tegenkomen'.

NGK en GKv samen één predikantsopleiding

Nu de CGK-synode het plan voor een Gereformeerde Theologische Universiteit heeft afgewezen, werken GKv en NGK aan één gezamenlijke predikantsopleiding. Dat heeft de rector van de TU Kampen op de GKv-synode gemeld. De Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding (aanvullende deelopleiding, 20 procent) is tot nog toe gelieerd aan de TU Apeldoorn (CGK).

Samenwerkingsgemeente CGK/GKv in Broek op Langedijk

De CGK en de GKv in Broek op Langedijk gaan op 1 januari samen in één gemeente. De CGK telt 650 leden, de GKv 200 leden. Predikant van de samenwerkingsgemeente is Frank Meijer (CGK). Ds. Henk van Veen (GKv) is recent met emeritaat gegaan.

GKv Kornhorn wordt opgeheven

De GKv Kornhorn wordt opgeheven. De vergrijsde gemeente is met 90 gemeenteleden niet levensvatbaar meer en kan de ambten onvoldoende vervullen. Een fusie met de naburige GKv Marum en met de CGK Kornhorn bleek niet haalbaar. Recent ging predikant André Bas over naar één van de van de GKv afgescheiden kerken.

Kernredactie

Ad de Boer (hoofdredacteur), Debbie den Boer, Jan Haveman, Johanne de Heus (beeldredacteur), Leendert de Jong (hoofdredacteur), Peter Hommes, Erik Koning (eindredacteur), Jordi Kooiman (eindredacteur), Heleen Sytsma-van Loo, Maarten van Loon, Karel Smouter, Jolyn van Varik-Nijsink.

Brede redactie

Kernredactie plus Rob van Houwelingen, Hans Schaeffer, Peter Strating, Hans Vel Tromp.

Medewerkers

Eline de Boo, Han Hagg, Myriam Klinker-De Klerck, Jan Kuiper, Roel Kuiper, Almatine Leene, Bas Luiten, Jan Mudde, Maurits Oldenhuis, Anko Oussoren, Wim van der Schee, Karen Scheele, Joost Smit, Paul Smit, Esther Spiering-de Hek, Jeroen Sytsma, Roel Venderbos, Maarten Verkerk, Dick Westerkamp, Jeannette Westerkamp-Stegeman.

Redactieadres

t Hazeveld 115, 3862 XA Nijkerk, 033-750 67 87, redactie@onderwegonline.nl.

Lezersservice

Voor abonnementen, adreswijzigingen, opzeggingen en bezorgklachten: Nico Schenk, Droogoven 7, 3961 EW Wijk bij Duurstede, 0343-57 50 27, administratie@onderwegonline.nl.

OnderWeg in braille, grootletter en audio

OnderWeg is beschikbaar in passende leesvormen bij de Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden (CBB). Neem voor meer informatie contact op met de CBB: 0341-565499.

Abonnementsprijzen

Jaarabonnement: € 48,50 (studenten € 24,25,- / Europa € 85,- / buiten Europa € 115,-).

Halfjaarabonnement € 26,75.

Abonnement OnderWegOnline: € 37,50.

Proefabonnement: drie maanden gratis.

Neem voor het afsluiten van een abonnement contact op met de lezersservice (zie hierboven) of vul uw aanvraag online in op www.onderwegonline.nl.

IBAN: NL89INGB0000404945 t.n.v. Gereformeerde Persvereniging OnderWeg te Wijk bij Duurstede.

Persvereniging

OnderWeg is een uitgave van de Gereformeerde Persvereniging OnderWeg.

Informatie: Marga van Gent-Petter (secretaris), persvereniging@onderwegonline.nl.

Bestuur Persvereniging

Bernard Bos, Marga van Gent-Petter, Aad Lootens, Hillie van de Streek en Tjirk van der Ziel.

Adverteren

Nico Postuma, 06-139 959 05, adverteren@onderwegonline.nl.

Zie voor de formaten, tarieven en verschijningsdata www.onderwegonline.nl/adverteren.

Vormgeving

Bredewold. Creatie, web & print. Postbus 86, 8090 AB Wezep, 038-376 33 90, fax 038-376 53 03, onderweg@bredewold.nl, www.bredewold.nl.

Technische realisatie en druk

Zalsman B.V., Steinfurtstraat 1, 8028 PP Zwolle, Postbus 1025, 8001 BA Zwolle, 038-467 00 70.

www.onderwegonline.nl

www.facebook.com/onderwegonline

www.twitter.com/onderwegonline

Gereedschap voor pastoraat

Kees van der Kooi is hoogleraar systematische theologie aan de VU en zijn vrouw Margriet werkt als geestelijk verzorger in diverse ziekenhuizen in de regio Amsterdam. Ze bundelden beroepsmatig hun krachten en schreven een boek over de rol van theologie bij de begeleiding van mensen met levensvragen. Het boek heet *Goed gereedschap is het halve werk. De urgentie van theologie in pastoraat en zielzorg* en is uitgegeven bij Boekencentrum. Verhalen van pastorale ontmoetingen worden in dit boek gecombineerd met een inhoudelijke theologische reflec-

tie. Aan de hand van ervaringen in een ziekenhuis gaan de auteurs na welke rol de theologie vervult in pastoraat, geestelijke verzorging en coaching, en omgekeerd, hoe ontmoetingen inwerken op de theologie. Het boek kan mensen die werkzaam zijn in pastoraat een theologisch kader geven voor hun werk en hen helpen te reflecteren op hun rol als pastor. Op 10 januari 2018 wordt aan deze materie ter gelegenheid van de verschijning van dit boek een studiedag gewijd. Meer informatie daarover is te vinden op www.boekencentrum.nl/nieuws/uitnodigingstudiedag.html.

Tegen armoede

Het Knooppunt Kerken en Armoede is een breed samenwerkingsverband van protestantse en katholieke kerken (zie www.knooppuntkerkenenarmoede.nl). In november heeft dat platform een handreiking uitgebracht voor diaconale organisaties die zich inzetten tegen armoede in Nederland. De titel van deze brochure is 'Samen tegen armoede'.

In veel plaatselijke kerken zijn vrijwilligers bezig om mensen die financieel in de knel zijn geraakt bij te staan met raad en daad. Het Knooppunt Kerken en Armoede constateerde dat er bij die

vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties behoefte is om alle aspecten die daarbij komen kijken eens op een rijtje gezet te krijgen. Te denken valt aan: hoe ziet armoede in Nederland eruit, op welke manieren kun je hulp verlenen en met welke houding doe je dat, hoe kunnen kerken zich beter bewust worden van armoedeproblematiek, enzovoort. De brochure kan voor 5 euro in papieren versie worden besteld, maar kan ook gratis worden gedownload via genoemde website en via de website van het Diaconaal Steunpunt, dat ook bij het platform is aangesloten.

Terugkijken op de jaren zestig

Nu de NGK en de GkV op weg zijn naar één gezamenlijk kerkverband wordt de geschiedenis niet teruggedraaid; wat er in de jaren zestig van de vorige eeuw is gebeurd, kan in onze tijd wel worden hersteld, maar niet ongedaan worden gemaakt. Wat heeft zich in die tijd nu feitelijk afgespeeld en hoe kijken we daar ruim vijftig jaar later op terug? Het kennisplatform 'Weet wat je gelooft' (www.weetwatjegelooft.nl) biedt een serie videolessen aan waarin je alle referaten kunt terugzien en -luisteren die vorig jaar gehouden zijn op een congres in Kampen over dit onderwerp. Op dit congres, 'Een steen op de maag. Vijftig jaar scheuring in de vrijgemaakte kerken', is getracht de feitelijke toedracht van de scheuring helder te krijgen en te duiden. Vanuit allerlei invalshoeken probeerden tien theologen en historici licht te werpen op de kerkelijke ontwikkelingen van de jaren zestig. Om de tien lessen te kunnen zien, moet je wel een betaald abonnement hebben of nemen.

Kliederen met kerst

Kliederkerk is een missionaire vorm van kerk zijn. Hoewel het concept bedoeld is om met mensen van alle leeftijden op een creatieve manier de betekenis van Bijbelverhalen te ontdekken, oefent het vooral aantrekkingskracht uit op gezinnen met kinderen. Het idee is enkele jaren geleden overgewaaid uit Groot-Brittannië (zie www.messychurch.org.uk) en heeft inmiddels op enkele tientallen plaatsen in Nederland navolging gekregen. De drie pijlers zijn samen ontdekken, samen vieren en samen delen. Je kunt er meer over lezen op www.kliederkerk.nl. Daar kun je onder andere een handleiding vinden die je helpt om zelf een Kliederkerk op te zetten. Jongerenorganisatie JOP

van de Protestantse Kerk in Nederland heeft materiaal ontwikkeld voor kerst om samen eens te proeven wat het concept inhoudt. De ideeën voor Kliederkerst zijn te downloaden via www.jop.nl/werkvormen/kliederkerst-viering.

>> Column

De Kapel

Wie naar de Notre Dame de Beauvoir klimt, wordt beloond met een vergezicht. Dit gebedshuis waakt over Moustiers-Sainte-Marie, een pareltje in de Gorges du Verdon. Uitgesleten treden, brandende zon en Chinese selfiesticks maken de bedevaart extra uitdagend. Maar de kapel tussen de rotsen maakt alles goed. Welkom in dit huis van gebed om stil te worden. Voor het aangezicht van God. Boven de grote rivieren moet je naar Schiphol of een ziekenhuis voor zo'n stilteruimte. De Reformatie liet weinig ruimte voor heilige huisjes langs de kant van de weg. Als God ons overal kan horen, wat voegen altaren, wierook en gebedshuizen daar dan nog aan toe?

>> Op het bord kun je gebeden prikken om door te geven aan de volgende bidder <<

En toch hebben wij er één. De Kapel in Hart van Vathorst. Toegankelijk voor iedere wijkbewoner om even aan te wippen, op de grens van kerk en wereld. Zo valt onze kapel samen met z'n definitie: een afgesloten deel van een kerk dat men kan bezoeken als de eigenlijke kerk gesloten is. Sober ingericht met een brandende kaars, een kruis en een geopende Bijbel. Op het bord kun je gebeden prikken om door te geven aan de volgende bidder. Hier kunt je stil zijn. Voor het aangezicht van God.

Maar werkt het ook? Op een morgen schuifelde een klein gezin over de drempel. 'Is dit een kerk?' vroeg Felicia. De kleine Nathanaël had zijn Argentijnse moeder verteld over deze plek. Met school had hij in de kerk een musical gezien en het kruis herkend. En daar kwam de proef op de som: 'Kan ik hier een kaars branden?' Felicia vertelde over het sterven van haar moeder, tien jaar geleden. Over de *struggle* om samen een plek te vinden in het land van haar man. Toen zijn we samen naar De Kapel gegaan. Het gesprek verdiepte naar verlies en het zoeken van nieuwe grond. Maar toen werd het tijd om samen stil te zijn. Felicia stak de kaars aan. En ik mocht met hen bidden.

Joost Smit is predikant van de Ontmoetingskerk (GkV) in Amersfoort-Vathorst.

Want wij hebben hier geen blijvende stad, maar wij zoeken de toekomstige.

(Hebreeën 13:4, HSV)

Loslaten en vasthouden

Alles verandert en gaat voorbij. Daardoor kun je als mens soms verlangen naar hoe het vroeger was. Misschien ook wel in de kerk. Maar Jezus leert ons dat we het oude en vertrouwde los kunnen laten als we Hem maar blijven vasthouden. Hij is dezelfde tot in eeuwigheid.

tekst **Roel Venderbos**

Alles gaat voorbij, zei ze tegen me. Ze was al wat ouder, en ze keek misnoedig. Ja, we beginnen allemaal met opbouwen. Aan kennis: je gaat naar school en leert van alles. Aan mensen om je heen: je bouwt een kring van vrienden en kennissen op. Aan bezit: je begint klein, maar je huis wordt hoe langer hoe meer gevuld met spullen, waaraan allerlei herinneringen vastzitten. Aan gezondheid: eerst ontwikkel je jezelf in kracht, fysiek, mentaal, intellectueel. Maar als je oud wordt, merk je dat het allemaal voorbijgaat. Je moet afstand doen van wat je opgebouwd hebt. Wat je aan kennis had, is verouderd – je kleinkinderen halen je in. De mensen om je heen vallen weg. Je huis moet je verkopen en je houdt hoogstens nog een paar waardevolle dingen over. En je gezondheid? Die laat steeds meer te wensen over, het is continu inleveren. En de kerk? Die verandert ook voortdurend. Alles gaat voorbij. En, zei ze, je gaat zelf óók voorbij. De tijd tikt door. Een mens is uiteindelijk maar een voorbijganger. Heel confronterend, maar zo is het wel. Toch?

Wederopbouw

Als vanzelf moest ik denken aan dat zinnetje uit de brief aan de Hebreëen: 'We hebben hier geen blijvende stad, maar we zoeken de toekomstige.' Voor oudere lezers bekende woorden. Hún ouders hadden dit zichzelf eigen gemaakt. Misschien wel om de armoede van de crisisjaren door te komen. De twintiger en dertiger jaren waren niet best, er was armoede en veel ziekte. En het was aan alle kanten merkbaar dat ze in deze wereld geen blijvende stad hadden. Het gaf een soort troost om dit in de Bijbel te lezen.

De generatie daarop nam de tekst mee in de tijd van de wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog. Er werd hard gewerkt, niet zeuren, maar aanpakken. In die tijd kon deze

tekst als waarschuwing meegegeven worden: je moet je grenzen weten en er dus ook niet naar streven om je helemaal te settelen in deze wereld. Alsof deze wereld het één en het al is en je in déze wereld alles zou moeten hebben wat je wenst. Nee, we hebben hier geen blijvende stad.

Enthousiast

Allemaal mooi, maar waarom werd dit gezegd tegen de eerste lezers van deze brief? Dat had uiteraard alles te maken met hun situatie. De Hebreëen waren afkomstig uit de Joodse wereld van Jeruzalem. Ze waren zeer vertrouwd met de Bijbel, het Oude Testament, met name de psalmen. Ze kenden de eredienst van de tempel en keken hoog op tegen de hogepriester (zie 5:10, 8:1,2). Van nabij hadden ze de kruisiging van Jezus meegemaakt (zie 6:4, 13:12), maar door de prediking van de apostelen waren ze tot geloof in

>> Een mens is uiteindelijk maar een voorbijganger <<

Jezus gekomen (zie 2:1-4). Het was de ontdekking van hun leven! Jezus die mee door hun toedoen vermoord werd aan het kruis bleek de lang beloofde messias te zijn. Alles wees erop. Hij was opgestaan uit de dood. Je zou je dood schrikken, maar zijn volgelingen boden in zijn naam vergeving van zonden aan, als je je schuld belijdt en je leven aan Hem verbindt. Geen wraak, maar liefde! Ze hadden zich gewonnen gegeven aan Hem, en wilden nooit meer bij Hem weg. Veel hadden ze ervoor overgehad: hun baan, hun maatschappelijke positie (velen waren zelf priester geweest, zie Handelingen 6:7), en vaak veel van hun bezittingen (10:32,

>>

zie ook Handelingen 2:41-47, 4:32-35). Maar wat waren ze enthousiast geweest!

Heimwee

Intussen was de tijd verdergegaan. Ze kwamen steeds meer in de knel te zitten. Aanvankelijk was men verbaasd over die mensen die hun leven verbonden aan Jezus, en hoe dat hun leven veranderde. Maar van lieverlee ontstond er niet alleen irritatie, maar ook vervolging. Veel christenen waren in de gevangenis terechtgekomen en Stefanus was niet de enige die zijn geloof in Jezus met de dood had moeten bekopen. Ook was er kritiek van familie, collega's, de officiële Joodse autoriteiten, enzovoort. En het haakte ergens diep van binnen aan bij hun heimwee naar het oude en vertrouwde: de schitterende tempel met de offerdienst en alles wat daarbij hoort, de hogepriester met zijn prachtige kleding en al het indrukwekkende ceremonieel. De verleiding was buitengewoon groot om daarnaar terug te keren. Daar zag je tenminste iets van Gods heil, daar was het zichtbaar en tastbaar. Want wat heb je aan geloof als je er toch niets van ziet en merkt?

Maar dan zegt de schrijver: verlies alsjeblieft de moed niet. Denk eens terug aan de rituelen op Grote Verzoendag. Van het zondoffer dat op die dag gebracht werd, mocht niet gegeten worden. Zowel het vlees als de huid en de mest van

de stier en bok van het zondoffer moesten buiten de legerplaats verbrand worden (Leviticus 16:27). Dat was niet zonder reden, want dat offerdier droeg de schande en schaamte van de zonde van het volk en moest daarom buiten de legerplaats vernietigd worden. De HEER wilde de zonde van zijn volk op alle mogelijke manieren zichtbaar wegdoen. Weg, de stad uit, er mocht niets van overblijven. Eigenlijk hadden wij, mensen, de dood verdiend, maar in plaats daarvan droeg dat beest onze schuld en onze straf.

Zondebok

En dan legt de schrijver de

link: Jezus Christus heeft zichzelf als de zondebok bij uitstek buiten Jeruzalem opgeofferd voor onze zonden. Hij heeft geleden buiten de stad. Hij was hét zondoffer, Hij heeft eens en voorgoed zijn leven gegeven. Die hele offerdienst is nu voorbij. We hoeven ons daarom niet meer te richten op het altaar in Jeruzalem, maar op Jezus. Daarom moeten we net als Jezus de stad verlaten en om Hem heen gaan staan. En goed beseffen dat Hij het vuile werk voor ons heeft opgeknapt. Inderdaad, eigenlijk hadden wij de dood verdiend, maar in plaats daarvan droeg Hij onze schuld. Hij stierf aan het kruis om ons er weer bovenop te krijgen. Hij de dood in, om ons het leven weer te geven. In zijn dood op Golgota moet je je vastheid zoeken, want wat Hij gedaan heeft is blijvend. Hij roept ons voortdurend toe: alles, alles is volbracht! Wij hadden het goede en mooie leven moeten

>> Je bent niet pas goed en geliefd door terug te vallen in oude rituelen <<

leiden, en wij konden en kunnen het niet. En nu zegt Hij: Ik heb het voor je gedaan. Je bent niet pas goed en geliefd door terug te vallen in oude rituelen of door goede dingen te doen. Je bent ook niet pas goed en geliefd als mensen je waarderen, maar je bent geliefd omdat Ik je liefheb. En blijf nou bij Mij, luister met je hart naar wat Ik je zeg. Ook als je misschien een heleboel los moet laten, je bevindt je in goed gezelschap. In dat van je Heer die zijn leven gaf en die leeft tot in eeuwigheid. Het oude, vertrouwde moet je loslaten, maar Hij staat zo vast als een huis: Jezus Christus blijft dezelfde, gisteren, vandaag en tot in eeuwigheid!

Dankoffers

Wie alles loslaat maar Hem vasthoudt, is uiteindelijk geen voorbijganger, maar een blijvertje. En via Hem komt de blijvende stad, waar ook al je tranen om het loslaten gewist zullen worden. Intussen kun je vandaag offers brengen: dankoffers om God te prijzen. En offers van liefdadigheid en onderlinge solidariteit. Daar heeft God plezier in. Er valt dus toch nog wat te offeren, mensen, zegt de schrijver met een knipoog. Een beetje priester, dat blijf je altijd!

**Roel Venderbos is predikant van de NGK Kampen, afge-
staan voor het werk als geestelijk verzorger in een ver-
pleeghuis.**

Om over door te denken

- Mensen willen zich veilig voelen. Kijk maar hoe het gaat als een nieuwe groep mensen bij elkaar komt voor een aantal vergaderingen. De eerste keer gaan ze ergens zitten. Tien tegen één dat ze de volgende keer op dezelfde plaats gaan zitten. De Hebreëen hadden sterke behoefte om terug te vallen op oude, vertrouwde rituelen. Dat is iets van alle tijden en heel menselijk. Hoe is dat voor jou persoonlijk? Herken je het ook breder, bijvoorbeeld in je eigen kerkelijke gemeente? Hoe doe je dat: je vastmaken aan Christus én je veilig voelen?
- Bij alle ingrijpende veranderingen konden de Hebreëen toch 'een beetje priester blijven'. Hoe ben jij dat?
- Met verlangen uitkijken naar de stad die komt – hoe stempelt dat jouw leven?

Nieuws

Komen en gaan

Aangenomen naar de GKv Duiven-Velp: kandidaat R.A. Nijhoff (Veenendaal), predikant-in-opleiding van de GKv Duiven-Velp; GKv Loppersum-Westeremden: kandidaat C. Kanis (Dalfsen); GKv Buitenpost: G.A. Heek (GKv Mijdrecht); NGK Wezep (tweede beroep): C.J. van Rhijn (NGK Amstelveen); GKv Kampen-Noord (tweede beroep): G.J. Slotman (GKv Zwolle-West); GKv Hoogeveen (geestelijk verzorger Westerkim): K. van Hoek (Ijsselmuiden), beroepbaar gesteld door de classis Zwolle; CGK Middelburg: E.B. Renkema (CGKv Hilversum); GKv Nieuwegein, als justitiepredikant: H.J. Boersma (Haulerwijk).

Verbonden aan de GKv Zeist-De Bilt: kandidaat A. Veerman (Dordrecht); GKv Rijnsburg in samenwerking met GKv Valkenburg (De Lichtbron): E.B. Buitendijk (GKv Waddinxveen); GKv Zuidlaren: G. Meijer (GKv Assen-Zuid); GKv Groningen-Oost: E.J. van den Bos (GKv Hengelo); GKv Enschede-Zuid: A. de Groot (CGKv Enkhuzen); GKv Nieuwegein als justitiepredikant: H.J. Boersma (Haulerwijk).

Beroepbaar (GKv): kandidaat B. Dubbink (Velp), bartdubbink@gmail.com, 0649649564.

Hulp voor gemeenten in gesprek over de vrouw in het ambt

In veel kerkenraden en gemeenten binnen de GKv vinden de komende tijd gesprekken plaats over het synodebesluit over de vrouw in het ambt. *OnderWeg* biedt daarbij hulp: op de website is een domein ingericht met veel materiaal dat kan helpen bij de meningsvorming.

Alle officiële rapporten en besluiten van de CGK, de GKv en de NGK zijn er te vinden, naast weblogs en opinieartikelen vanuit verschillende gezichtspunten. Ook biedt de website diverse handreikingen over hoe je het gesprek in de kerk over dit thema goed kunt voeren. De website wordt regelmatig aangevuld. Zie www.onderwegonline.nl/vrouw-in-het-ambt.

Bestuursmededeling

Vorige week is de administratie van *OnderWeg* overgegaan naar SP Abonneservice. Nico Schenk heeft zijn werk als vrijwilliger voor eerst *Opbouw* en nu *OnderWeg* grotendeels overgedragen. Als bestuur zijn wij hem veel dank verschuldigd voor al het werk dat hij voor deze bladen heeft gedaan. Voor u als lezer blijft Nico Schenk voorlopig nog de contactpersoon van de administratie.

U zult verder niet zo veel van deze overgang merken. Wat er verandert:

- De facturen gaan er anders uitzien en worden in een andere envelop, met het opschrift van SP abonneservice, verstuurd.
- Betaalt u voor meerdere abonnees, dan krijgt u voor elke abonnee een aparte rekening. Helaas is het niet mogelijk om de rekeningen in één envelop te versturen.

Bestuur OnderWeg

OnderWeg
Inspiratie voor reisgenoten

-advertentie-

Wat bezielt me?

Wat mij bezielt is dat God van mij houdt. Ongelooflijk! Ik zoek bezieling om dat nog beter te kunnen ervaren. Jij ook? Neem een proefabonnement op christelijk magazine *OnderWeg*.

Ga naar onderwegonline.nl/gratis

Drie maanden gratis, stopt automatisch.

OnderWeg
Inspiratie voor reisgenoten

Gert Zomer over zijn geloof, zijn rugzak en de kerk als systeem

‘Mijn geloof is vaak een wangelooft’

De rugzak van predikant Gert Zomer (59) zit vol. Toch komt er elke keer weer wat bij. ‘Mensen hebben het dan over de hand van God, maar op sommige momenten is die voor mij gehuld in een bokshandschoen.’ Die moeite met God – daar is in de kerk te weinig aandacht voor, vindt Zomer. De gaten in ons geloof worden daar te makkelijk dichtgesmeerd met makkelijke antwoorden. Terwijl juist in die gaten een christelijk leven gestalte krijgt.

tekst **Elze Riemer** beeld **Jaco Klamer**

Je vader was net als jij predikant. Ben je daarom ook predikant geworden?

‘Dat was wel de directe aanleiding om theologie te gaan studeren in Kampen. Het was bijna vanzelfsprekend dat ik dat ging doen. Ik ben opgegroeid in een gezin waar de liefde voor de kerk het belangrijkste was. De kerk nam eigenlijk de plek van God in; we hadden het altijd over de kerk, maar niet over God. Als kind was ik trots op mijn vader. Hij was een bekend en gerespecteerd man. Natuurlijk wilde ik in zijn voetstapen treden. Dus ook voor mij draaide

lange tijd alles om de kerk. Want als je je daarvoor inzet, dan ben je iemand, ben je pas echt van waarde.'

Daar denk je nu anders over?

'Het begon bij mij te wringen op het moment dat mijn vader overleed, in 1982. Als predikant stond hij voorop in de kerkstrijd. Dat betekent dat hij al sinds de jaren zestig aan het vechten was, een strijd die wij als gezin meekregen als één op leven en dood. Ik denk dat hij zich in die strijd kapot gevochten heeft, dat alle stress en spanning zijn hart uiteindelijk hebben gebroken – op 56-jarige leeftijd overleed hij aan een aantal hartinfarcten. Tijdens de begrafenisdienst bedankte de voorganger ons als kinderen voor het offer dat wij hadden gebracht voor de kerk, heel theateraal. Op dat moment glom ik, ging ik mee in die sfeer. Pas veel later, in 2000, vroeg mijn supervisor: wat vond je daar nou echt van? En toen ontdekte ik: dat offer dat wij gebracht hebben, is nooit aan ons gevraagd; het is van ons genomen. We hebben onze vader altijd moeten afstaan aan de kerk. Eigenlijk heb ik geen vader gehad, alleen een dominee.'

Waarom duurde het pas tot 2000 dat je daarover na ging denken?

'Als theologiestudent kon ik goed om de grote vragen heen fietsen. Ik dacht niet te veel na; lekker leven, genieten, studeren. De wezenlijke vragen duwde ik weg. Aandacht voor geloofservaringen kwam net een beetje op in die tijd en de tendens in mijn omgeving was om dat weg te zetten als subjectivisme. Het ging om het objectieve Woord van God, om feiten en waarheid. Existentiële vragen kwamen pas veel later, rond 2000, toen ik er niet meer omheen kon.'

Wat gebeurde er?

'Heel veel in korte tijd. Ik had kort in een gemeente gewerkt waar het niet goed ging, waardoor ik er binnen drie jaar

alweer weg was. Ik ging vragen stellen: Had God mij niet geroepen om daar te zijn? Wat is roeping eigenlijk? Daarna ging ik als predikant aan de slag in Stadshagen, Zwolle. Een week nadat wij verhuisd waren naar Zwolle kreeg onze zoon een heel ernstig ongeluk, waardoor hij twee dagen in coma lag. Dat was afschuwelijk. Nog meer vragen: Was dit een straf van God omdat we een gemeente in de steek hadden gelaten? Wie is God eigenlijk? Dat was begin januari en eind februari pleegde mijn beste vriend zelfmoord. Een vader van drie kinderen. Dat alles bij elkaar maakte dat ik in een burn-out terecht kwam. Ik ging in gesprek

>> 'Ik dacht niet te veel na; lekker leven, genieten, studeren' <<

met een psychotherapeut en die stelde nog meer moeilijke vragen, waardoor ik ging nadenken over waar ik nu echt sta, waar mijn hart ligt.'

Waar ligt je hart?

'Eerst gaat het verhaal nog verder. Kort na het traject kreeg ik een longtumor. Het bleef een poos spannend of die goedaardig of kwaadaardig was. Ik kreeg een zware longoperatie en keek toen echt de dood in de ogen. Uiteindelijk bleek het gelukkig goedaardig te zijn. Daarna, de eerste dag dat ik na mijn operatie weer aan het werk wilde gaan, kregen we het bericht dat onze jongste zoon, toen 6 jaar, diabetes heeft. Dat gaat zo een aantal jaren door. Een andere zoon kreeg uit het niets epileptische aanvallen. Mijn vrouw kreeg de diagnose Parkinson. Afgelopen voorjaar zijn we op vakantie in Barcelona en krijgt zij een hartinfarct.

Onze rugzak zit hartstikke vol, maar toch komt er steeds meer bij. Ik begrijp niet waarom. Ik ben wel heel blij dat ik door dit alles heb geleerd om vragen te stellen aan God, om mezelf de ruimte te gunnen het gewoon niet te weten en te begrijpen.'

Wie is God in dit alles voor jou?

'Toen mijn vrouw een hartinfarct kreeg, zeiden mensen: God was erbij. Dan denk ik: waar dan? Hij keek zeker net even weg op dat moment. Ik kan zo weinig met veel bestaande beelden over God.

Voor alles is God voor mij een mysterie. Ik weet dat dit iets is van deze tijd, maar ik ben ook iemand in deze tijd. Daarnaast geloof ik dat God de schepper is van een prachtige wereld en prachtige mensen, die Hij uiteindelijk zal herstellen. Als laatste krijgt God in Jezus een menselijk gezicht, waarin ik zie dat Hij liefde is. God is daar waar mensen elkaar liefhebben.'

Wat betekent het voor jou om te geloven?

'Ik geloof, kom mijn ongeloof te hulp, vind ik een heel mooie uitspraak in de Bijbel. Mijn geloof is vaak een ongeloof, een niet-geloven, een wangelooft. Een geloof met gaten, zoals schrijver en columnist Stevo Akkerman dat zo mooi zegt. Ik vind het bevrijdend om God niet overal verantwoordelijk voor te houden en bij te betrekken. Ik denk ook niet dat al die moeite van God komt, maar dat het leven gewoon zo is; moeilijke dingen gebeuren. Als je me vraagt wat het betekent om te geloven moet ik ook denken aan het verhaal in de Bijbel over de bloedvloeiende vrouw die Jezus heel even aanraakt, stiekem. Dan geeft Jezus haar een gigantisch compliment: "Uw geloof heeft u behouden." Terwijl die stiekeme aanraking bijna niks voorstelde. Geloof is vooral overgave, denk ik, dat je jezelf overgeeft aan iets buiten

Gert Zomer is in 2001 begonnen met schilderen. 'Dat is in mijn ontwikkeling heel bepalend geweest: daardoor heb ik geleerd goed te kijken naar de werkelijkheid. Het heeft mij geholpen serieus te nemen wat ik zie en waarneem.'

jou waar je geen grip op hebt.'

En, lukt dat jou?

'Ja. En dat vind ik best bijzonder gezien alles wat ik heb meegemaakt. Geloven is ook leren leven met vragen die niet beantwoord zullen worden. En dan toch ge-

>> 'Geloof is vooral overgave aan iets buiten jou waar je geen grip op hebt' <<

loven in een God die hierboven staat, die het niet uit de hand laat lopen. Ja, ik ben een zoeker. Belangrijker is dat er een God is die mij ook zoekt. Ik wil geen grote woorden spreken over Godservaringen, het is veel vaker een tastend zoeken naar zijn aanwezigheid. Maar dat Hij er is en ons zoekt, weet ik zeker. Dat is ook de kern van de Bijbelse boodschap. Het begint na de zondeval, wanneer God Adam zoekt. En uiteindelijk stelt God de vraag door Christus heen: waar zijn jullie?'

Het is gaaf om christen te zijn, zei je in een ander interview. Waarom dan?

'Een christelijk leven is vooral een ontspannen leven. Je bent als christen een leerling, dus je hoeft nog niet volleerd

te zijn, er is ruimte om fouten te maken. Tegelijkertijd groei je als leerling wel, en dat is gaaf. Net zoals het gaaf is dat God ons zoekt en gebruikt. Dat je met dat geloof met gaten naast mensen kunt staan. Als je de gebrokenheid serieus neemt, hoef je er ook niet meer tegen te knokken, dan kun je die gewoon nemen zoals die is.'

Is het ook gaaf om in de kerk te zitten?

'Ik ben teleurgesteld in de kerk, als systeem. Het is een systeem waar, in mijn beleving, vooral antwoorden worden gegeven, zonder serieus stil te staan bij de vragen – terwijl er zo veel vragen zijn! Als luisteraar heb ik zelden het gevoel dat het over mij gaat. Dan wordt

Nieuwe kerk

er bijvoorbeeld een psalm bij gepakt: "Kijk, er is zeker ruimte voor wanhoop, MAAR... gelukkig wordt aan het eind God toch nog geprezen!" Er wordt te makkelijk gedaan over vragen en pijn die heel ingrijpend en ontwrichtend zijn. En in plaats van goedkope antwoorden, zou ik willen zeggen: laat het er maar gewoon zijn. God zoekt jou toch wel, ook als jij dat niet doet.'

Toch ben je als predikant verbonden aan dat systeem.

Waarom haak je niet af?

'Vanwege al die mensen die net zoals ik gekwetst zijn door dat kerkelijke systeem. Ik merk dat ik met mijn ervaringen en vragen mensen aanspreek die zich eenzaam voelen in de kerk, niet gezien. Dáár ligt mijn hart: bij de mensen die niet gezien worden. Dat betekent ook dat ik me steeds meer buiten de kerkmuren begeef en nu ook pastoraat aanbied aan kerklozen.'

>> 'Dáár ligt mijn hart: bij de mensen die niet gezien worden' <<

Uiteindelijk is het predikant zijn mij wel op het lijf geschreven, zo bleek ook uit de loopbaanbegeleiding die ik heb gehad. Ik ben een echt preekdier en ook het pastorale is mij op het lijf geschreven. Maar ik maak me wel ernstige zorgen over de kerk zoals die nu is. Als het zo doorgaat, zal het systeem binnen een paar jaar imploderen, ben ik bang. Als kerken anticiperen we onvoldoende op ontwikkelingen die zichtbaar worden in het groeiend aantal christenen buiten de kerk. In plaats daarvan steken we veel energie in interne discussies, zoals over de vrouw in het ambt. Zonde van de evangelische energie die God in de kerken stopt! Ik denk wel dat er hoop is, vanwege de vele lokale initiatieven die ik zie. Maar wil die hoop grond onder de voeten krijgen, dan moeten we er radicaal voor kiezen om een kerk zonder muren te zijn.'

Net zoals de psalmist ken je veel tegenslag in je leven. Kun jij God nog prijzen?

'Ja, maar met minder decibellen. Ik overschreeuw mijzelf niet, geen "met meer passie dan ooit", zoals dat Opwekkingslied zegt. Misschien prijs ik God door als Jezus naast mensen te staan. Door hun daadwerkelijk aandacht te geven, door écht te luisteren en te zien. Of dat nou een kerkganger is of een dakloze die in de goot zit te poepen.'

Elze Riemer is journalist en godsdienstwetenschapper.

Ik was erbij op 11 november in de Nieuwe Kerk in Kampen: het begin van verzoening en hereniging van gereformeerd-vrijgemaakten en Nederlands-gereformeerden. Op een plek waar ooit de breuk hevig is beleefd. Er waren veel mensen van toen. We zongen samen psalm 133, over het opnieuw in vrede samenwonen, sommigen met tranen op de wangen. Hier is veel voor gebeden. God geeft na vijftig jaar een nieuwe weg. Dit is het wonder van het werk van de heilige Geest. De volgende dag heb ik aan mijn (volwassen) kinderen verteld hoe me dit geraakt heeft. Zij hebben hun drukke levens, hun gezinnen, zijn kerkelijk meelevend, maar met afstand tot wat er institutioneel gebeurt op landelijke vergaderingen en synodes. Een breuk van vijftig jaar geleden is voor hen iets van een vorige generatie. Maar als ze horen over bereidheid tot verzoening en over kerken die in staat zijn weer bij elkaar te komen, warmt dat ook hun hart.

>> In deze hereniging is er de beleving van Gods genade voor ons <<

Wat zou het mooi zijn als de hereniging leidt tot geestelijke winst voor de nieuwe kerk die gaat ontstaan. Juist voor deze jonge generaties in de kerk. We hoeven straks niet meer steeds achterom te kijken, maar kunnen samen vooruitkijken en vrijuit christen zijn en kerk zijn in onze tijd. Ja, een nieuwe kerk. Sommigen zeggen dat zo'n hereniging iets institutioneels is en misschien ook wel achterwege kan blijven. Dat zou waar zijn als de hereniging alleen maar institutioneel zou zijn. Maar dat is natuurlijk niet zo. Dat werd op die bewogen plek in de Nieuwe Kerk in Kampen heel erg zichtbaar. In deze hereniging is er de beleving van Gods genade voor ons, mensen die vast kunnen zitten in conflict en onvermogen. Er is een bevrijdende God en Hij leeft. Dat delen we met elkaar en zo worden we ook weer sterk. In Efeze 4 wordt iets gezegd over wat het geheim is van de kerk: een lichaam dat toegroeit naar Christus en zichzelf opbouwt in liefde. Laat dat de nieuwe kerk zijn van ons, onze kinderen en kleinkinderen.

Roel Kuiper is rector van de TU Kampen.

Houvast is je gezien weten

Van jeugdwerkers wordt verwacht dat ze een relatie aangaan met jongeren. Maar wat betekent dit eigenlijk, hoever gaat dat en hoe wordt je als jeugdwerker zelf gevoed? Dergelijke vragen staan centraal op de jeugdleidersconferentie van 2018, met het thema 'Hou vast'. Maar kunnen we jongeren wel houvast bieden?

tekst **Anko Oussoren**

Agenda

- 12 december 2017 (Groningen) en 8 januari 2018 (Wageningen): 'De grote vragen van jongeren'. ForumC organiseert met het Praktijkcentrum twee inspiratieavonden over geloof en wetenschap voor jongeren van 15 tot 18 jaar, hun ouders en jeugdwerkers. Zie www.praktijkcentrum.org/highlight/de-grote-vragen-van-jongeren.
- 19 en 20 januari 2018: Jeugdleidersconferentie BGO-Jeugdwerk in samenwerking met het Praktijkcentrum. Thema: Hou vast. Zie www.jeugdleidersconferentie.nl.

'Hebben mobiele telefoons een generatie verwoest?' Deze opvallende kop van een artikel in *The Atlantic* wekte mijn interesse. In het artikel komt naar voren dat jongeren minder tijd doorbrengen met hun vrienden, minder daten, later beginnen met seks, en minder slapen dan eerdere generaties. Dat leidt volgens de schrijver van het artikel tot sociale uitsluiting, depressies, toegenomen zelfmoorden en vooral: angststoornissen. Als je de grafieken met elkaar vergelijkt, zou je zomaar kunnen denken dat er een verband is. Dat verband kan er zijn, maar daar is nog geen degelijk onderzoek naar gedaan. Mobiele telefoons en vooral het perfecte leven dat op sociale media zichtbaar moet worden, kunnen zeker invloed hebben. In de documentaire *#DJ*, waarin de 25-jarige Bram Fidder wordt gevolgd, wordt dit pijnlijk zichtbaar. Maar zou het ook kunnen dat er meer aan de hand is en dat sociale media het enkel zichtbaar maken?

Verloren

Het afgelopen jaar heb ik regelmatig met verschillende jongeren gekeken naar de clip 'Are You Lost In The World Like Me?' van Moby. Hij schets in de clip een grimmig portret van een mensenmassa die geobsedeerd is door de smartphone. Door hun

smartphonegebruik zijn de mensen niet meer in staat om op een gezonde manier met elkaar te communiceren en uiteindelijk stort iedereen in de afgrond. De herkenbaarheid blijkt groot. Jongeren herkennen zich echter niet zozeer in de mensenmassa die geobsedeerd is door de smartphone, maar wel in het hoofdpersonage van de clip, die de eenzaamheid ziet maar er niks tegen kan doen. Het raakt me dat jongeren vaak door een negatieve bril naar de wereld om zich heen kijken, dat ze zich vooral herkennen in het onvermogen om contact met elkaar te hebben. Ze vinden het lastig om open te zijn, zetten via sociale media een positief beeld van zichzelf neer en worstelen ondertussen met eenzaamheid.

Verbroken

Dat wordt ook zichtbaar bij Bram. Hij wil een bekende en grote dj worden en dus bedenkt hij een marketingplan. Hij weet dat het hem eigenlijk kapotmaakt en dat hij het in zijn hart niet wil omdat hij het eng vindt. Maar hij zegt het vet te vinden, omdat dat van hem verwacht wordt. Hoe Bram zich voelt, wordt duidelijk in beeld gebracht. Confronterend is het moment waarop Bram vertelt dat zijn vader het contact met hem verbreekt (zijn moeder is

Hoe het gesprek over m/v de eenheid kan versterken

Het was een historisch besluit afgelopen juni: vrouwen mogen niet alleen de taken uitoefenen van predikanten en ouderlingen – ze mogen deze bediening nu officieel als ambtsdrager binnen de GKv vervullen. Veel werk op het gebied van catechese, leidinggeven, pastoraat, diaconaat en eredienst werd al door vrouwen gedaan. Nu mogen ze dat ook als ambtsdrager doen, aldus de Generale Synode. De vraag is wat dit eigenlijk betekent. Een poging tot zelfreflectie.

tekst **Hans Schaeffer**

Zelfreflectie is nodig bij dit besluit. Veel plaatselijke kerkenraden staan immers voor de vraag: wat nu? Nu kerkenraden via gespreksrondes komen tot een besluit (voor of tegen), is het belangrijk om goed naar binnen te kijken, naar ons hart, anders is geen enkel besluit nuttig voor de opbouw van de gemeente. Ruim tien jaar heeft dit onderwerp op de agenda van de Generale Synodes (GS) gestaan. Op de vorige GS, drie jaar geleden, was een soortgelijk voorstel van een studiegroep (waar ik zelf deel van uitmaakte) nog afgewezen. Dat was de eerste keer dat een meerderheid van zo'n studiegroep krachtig pleitte voor openstelling van de ambten voor vrouwen. Toen wilde de GS zo'n ingrijpend besluit niet nemen. Nu dus wel. Wat zou het fantastisch zijn wanneer het proces van deze synode een vervolg krijgt. Want zo'n besluit is één ding, maar hoe

geef je daaraan een gezonde follow-up? Dat moet op drie punten.

1 De Schrift blijft belangrijk

De hermeneutiek speelt hierin een grote rol: met welke bril lees ik de Bijbel? On- tegenzeggelijk wordt binnen de GKv de Schrift op een andere manier gelezen dan enkele decennia geleden. Er is een veel grotere bandbreedte gegroeid in de manier waarop we ons door de Bijbel laten gezeggen. Als je dat ontkent, doe je geen recht aan de belangrijke plaats die juist de Schrift heeft in onze protestantse traditie in het algemeen, en die van de GKv in het bijzonder. De vraag is wel hoe we deze andere manier moeten beoordelen. Ik vind het fascinerend dat ik bij voorstanders van de openstelling van de ambten voor vrouwen zelden een houding aantref die het gezag van de Bijbel of van God over ons leven ter dis-

cussie stelt. Dat is een suggestie die wel vaak gebruikt wordt als extra argument tegen openstelling: hier is (het gezag van) de Bijbel in het geding! Ongetwijfeld zijn er binnen de GKv mensen die weinig waarde aan de Schrift hechten. Maar oprechte voorstanders van openstelling heb ik daarop nog nooit kunnen betrappen. Dat is het grote verschil met vrijzinnige theologie uit de tweede helft van de vorige eeuw.

2 Neem de tijd om te wennen

Vinden de tegenstanders van openstelling het mogelijk om in één kerk samen te leven met medechristenen die de Bijbel op belangrijke punten echt anders lezen dan zij? Polarisation en groepsvorming liggen op de loer. Daar komen vaak ook gevoelens van teleurstelling en achterstelling bij – in beide kampen. Nu is er inderdaad sprake van een anders lezen

van de Schrift en wat concrete teksten te zeggen hebben. Maar dergelijke verschillen kent de kerk al eeuwenlang. Met andere woorden: welkom in de echte wereld. Dit is de situatie van de kerk van oudsher. Het kan voor je gevoel een tijd lang wat helderder en eenduidiger zijn geweest, de werkelijkheid van de wereldkerk was altijd veelkleuriger. Gereformeerde kerken in Japan en Hongarije kennen vrouwelijke predikanten, en in de (klooster)orden hebben vrouwen als abdis belangrijke leidinggevende en spirituele taken gehad. Tegelijkertijd was niet-openstelling van de ambten voor vrouwen ook praktijk in grote delen van de kerk wereldwijd en in de geschiedenis. Neem dus de tijd om te wennen aan deze nieuwe mogelijkheden en wat die teweegbrengen in de gemeente. Niet alles hoeft revolutionair te worden doorgevoerd, terwijl toch concreet gewerkt kan worden aan vernieuwing van de ambten.

3 Bezin je op man en vrouw zijn

Ten slotte is er het gendervraagstuk zelf. Je zou het in alle rumoer rond Bijbelse onderbouwing, (kerk)politiek, groeps- en transitieprocessen haast vergeten, maar het ging toch om vrouwen – en mannen. Wat verandert er nu eigenlijk in de praktijk? Hoe gaan ze het doen? Hoe verandert een gemeente? Of verandert er niets als vrouwen ambtsdrager zijn? Ik geloof niet in het dogma van de gelijkheid van man en vrouw, alsof verschillen uitgewist moeten worden. Wel geloof ik in de kracht van complementariteit. Kan een Bijbelgetrouwe kerk die vrouwen in ambtsposities heeft een eigen gender-

>> *Of verandert er niets als vrouwen ambtsdrager zijn?* <<

Verschillen tussen man en vrouw hoeven niet uitgewist te worden, maar de kracht van complementariteit kan veel betekenen in gemeenten.

geluid in de publieke ruimte laten horen? Hoe gaan mannen in de nieuwe situatie met vrouwen om – en andersom? Ik hoop dat deze inhoudelijke vragen niet ondergesneeuwd raken onder allerlei organisatorische rompslomp die zo'n verandering ook met zich meebrengt.

Context

Vanuit deze drie discussiepunten (Bijbellezien, diversiteit en gender) wil ik de stelling wagen dat hier een mooie toekomst gloort. Juist openstelling van de ambten voor vrouwen kan de GKv als geheel verder brengen. In de komende gespreksronden in lokale kerken kan de royaal aanwezige liefde voor God, de Bijbel en de kerk haar kracht bewijzen. Nu de eerste rook rond de besluitvorming is opgetrokken, kan juist deze liefde de voor- en tegenstanders van openstelling verbinden. Natuurlijk ligt er in onze culturele context een aanleiding voor het m/v-besluit, maar het is echt geen capitulatie voor de tijdgeest. Liefde voor de Bijbel blijkt uit de grote waarde die de synode hechtte aan de Bijbelse achtergrond van haar besluit. De Bijbelse argumentatie overtuigt misschien niet

iedereen. Toch is zij onmisbaar om de onderlinge samenhang in de GKv te bewaren. Liefde voor Christus en de kerk was voor veel voorstanders de motivatie achter het decennialang geduld oefenen en vragen blijven stellen bij de praktijk. Ik denk dat juist voorstanders nu de kans krijgen om de vruchten van deze geloofshouding in alle liefde in praktijk te brengen.

Onderlinge band

Er is wat veranderd in de GKv. Maar we hebben zo veel om uit te putten: Gods Woord, een sterke onderlinge band, veel inhoud in onze traditie. Laten we de tijd nemen om samen al biddend te laten zien hoe Gods liefde van dit (voor sommigen ingrijpende) besluit iets moois kan maken voor onze kerken! Nu kunnen we laten zien wat onze liefde en brongerichtheid en kracht in de praktijk, nu het erop aankomt, onder Gods zegen kunnen bewerken.

Hans Schaeffer is universitair hoofd-docent praktische theologie aan de TU Kampen en hoofd onderzoek van het Praktijkcentrum.

Waar was je?

Geloven na Darwin en Hubble

De schepping stelt ons voor duizelingwekkende vragen: Waar komen die miljoenen levensvormen vandaan? Wanneer begon de schepping? De meest intrigerende vragen betreffen jezelf: Waarom ben ik hier?

Dr. Jan van Bommel schetst de recente ontdekkingen en laat zien wat we daaruit kunnen afleiden over het ontstaan van de kosmos. Hij betreft daarbij ook het getuigenis van de Bijbel.

“De auteur begint bij ontzag en verwondering over de rijkdom en complexiteit van alle leven en laat de eenzijdigheden zien van wetenschappelijke benaderingen die hierin niet het werk van God als Schepper zien.” (Prof.dr. Roel Kuiper, historicus en filosoof, rector Theologische Universiteit Kampen)

Buijten & Schipperheijn Motief

www.buijten-motief.nl – 192 p. – € 16,95 – in de boekhandel

Geef een dierbaar cadeau!

Meer weten? Ga naar redeenkind.nl/dierbaar

Red x een KiND

Bij dit nummer vind u onze bijsluiter! Let op: Er zit een klein foutje in de machtigingskaart. Bij het invullen van uw rekeningnummer komt u een vakje tekort. Noteert u in het laatste vakje twee cijfers?

Diaconale werkvakanties

het hele jaar door in de Achterhoek

een midweek de handen uit de mouwen voor dak- en thuisloze medemensen die op adem komen.

Gegarandeerd onvergetelijk,
waardevol, verrijkend en verrassend.....

... boek nu via de mail of bel

Giften voor dit diaconale project zijn van harte welkom

Stichting Het Passion
Torenallee 6
6999 DD Hummelo

Tel. 0314 382 462
info@hetpassion.nl
www.hetpassion.nl

Triodos Bank: NL11 TRIO 078.13.22.618

Stichting "Verpleegkundigen voor Israël"

Ook uw steun is nodig!

De V.V.I. stelt zich al meer dan **35 jaar** ten doel: Israël helpen met de verpleging van alle bevolkingsgroepen, ongeacht afkomst en overtuiging.

Giften graag op IBAN: NL 97 INGB 0003885840
t.n.v. Penn. VVI, Postbus 476, 3440 AL Woerden

www.verplegingvoorisrael.nl

Geeft u óm Israël, geef dan vóór Israël

Wat bezielt me?

Wat mij bezielt is dat God van mij houdt. Ongelooflijk! Ik zoek bezieling om dat nog beter te kunnen ervaren. Jij ook?

Neem een proefabonnement op christelijk magazine OnderWeg.

Ga naar onderwegonline.nl/gratis

Drie maanden gratis, stopt automatisch.

OnderWeg

Inspiratie voor verpleegkundigen